

Βρυξέλλες, 15 Νοεμβρίου 2019
(OR. en)

14065/19

LIMITE

COPEN 432
ENFOPOL 506
ENV 924
CRIMORG 159
CATS 134
JAI 1205

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας: Προεδρία

Αποδέκτης: Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο

αριθ. προηγ. εγγρ.: 13458/19

Θέμα: Τελική έκθεση για τον όγδοο γύρο αμοιβαίων αξιολογήσεων για το περιβαλλοντικό έγκλημα -
Πληροφόρηση και συζήτηση στο Συμβούλιο

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της κοινής δράσης 97/827/ΔΕΥ της 5ης Δεκεμβρίου 1997¹, η Ομάδα «Γενικές Υποθέσεις» περιλαμβανομένης της αξιολόγησης (GENVAL) αποφάσισε στις 14 Δεκεμβρίου 2016 ότι ο όγδοος γύρος αμοιβαίων αξιολογήσεων θα αφιερωνόταν στην πρακτική εφαρμογή και λειτουργία των ευρωπαϊκών πολιτικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

¹ Κοινή δράση 97/827/ΔΕΥ της 5ης Δεκεμβρίου 1997 που θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη δημιουργία μηχανισμού αξιολόγησης της εφαρμογής και της υλοποίησης σε εθνικό επίπεδο των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος (EE L 344 της 15.12.1997).

Η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου υπέβαλε το σχέδιο τελικής έκθεσης, ως έχει στο έγγραφο 11751/19, το οποίο εκπόνησε εξ ονόματος της Προεδρίας και περιλαμβάνει τα συμπεράσματα και τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στις προηγούμενες εγκριθείσες εκθέσεις για κάθε επιμέρους κράτος μέλος, στη συνέχεια δε πραγματοποιήθηκε προκαταρκτική ανταλλαγή απόψεων κατά τη συνεδρίαση της ομάδας «Επιβολή του νόμου»/«Συνεργασία επί Ποινικών Θεμάτων» στις 17 Σεπτεμβρίου 2019.

Οι αντιπροσωπίες κλήθηκαν να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις για το σχέδιο τελικής έκθεσης έως τις 4 Οκτωβρίου 2019. Αναθεωρημένο κείμενο της έκθεσης, ως έχει στο έγγραφο 13458/19, παρουσιάστηκε στην επιτροπή CATS, η οποία και το υποστήριξε κατά τη συνεδρίασή της στις 12 Νοεμβρίου 2019, με σκοπό να υποβληθεί στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων στις 2-3 Δεκεμβρίου 2019.

Η Προεδρία σκοπεύει να υποβάλει την τελική έκθεση για τον όγδοο γύρο αμοιβαίων αξιολογήσεων, όπως παρατίθεται στο παράρτημα του παρόντος εγγράφου, κατά την ως άνω σύνοδο του Συμβουλίου (Δικαιοσύνη) στις 3 Δεκεμβρίου 2019. Μετά από παρουσίαση της Προεδρίας, οι αντιπροσωπίες θα κληθούν να προβούν σε ανταλλαγή απόψεων. Στο πλαίσιο αυτό, η Προεδρία θα λάβει επίσης υπόψη την έκθεσή της σχετικά με το περιβαλλοντικό ποινικό δίκαιο της ΕΕ (έγγρ. 12801/19). Στη συνέχεια, το Συμβούλιο θα κληθεί να λάβει υπό σημείωση την προαναφερόμενη τελική έκθεση και τη σημασία που έχει η ενίσχυση της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 4 της προαναφερόμενης κοινής δράσης, η τελική έκθεση θα διαβιβαστεί επίσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς ενημέρωση.

Με βάση τα ανωτέρω, καλείται η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων (EMA):

-να λάβει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο η Προεδρία σκοπεύει να χειριστεί την τελική έκθεση του όγδου γύρου αμοιβαίων αξιολογήσεων, όπως παρατίθεται στο παράρτημα του παρόντος εγγράφου, στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 2ας και 3ης Δεκεμβρίου 2019.

- να εισηγηθεί στο Συμβούλιο να λάβει υπό σημείωση την προαναφερόμενη έκθεση και τη σημασία που έχει η ενίσχυση της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

**Σχέδιο τελικής έκθεσης για τον όγδοο γύρο αμοιβαίων αξιολογήσεων σχετικά με την
«Πρακτική εφαρμογή και λειτουργία των ευρωπαϊκών πολιτικών για την πρόληψη
και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος»**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I- ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
II- ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	8
III - ΕΘΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	17
IV - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ	21
V- ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ.....	27
VI - ΔΟΜΕΣ - ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ	32
VII - ΔΟΜΕΣ - ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ	36
VIII – ΔΟΜΕΣ – ΑΛΛΕΣ ΑΡΧΕΣ	40
IX- ΔΟΜΕΣ	45
- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	45
X - ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	50
II - ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ.....	55
XII - ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.....	60
XIII - ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ	67
XIV – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	73
XV – ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	76
XVI- ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	84

I- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά τη θέσπιση της κοινής δράσης 97/827/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 1997¹, για τη δημιουργία μηχανισμού αξιολόγησης της εφαρμογής και της υλοποίησης σε εθνικό επίπεδο των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, η παρούσα έκθεση επιχειρεί να συνοψίσει τα πορίσματα και τις συστάσεις, καθώς και να συναγάγει συμπεράσματα σχετικά με τον όγδοο γύρο αμοιβαίων αξιολογήσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ανωτέρω κοινής δράσης, η Ομάδα «Γενικές Υποθέσεις» περιλαμβανομένης της αξιολόγησης (GENVAL) αποφάσισε στις 14 Δεκεμβρίου 2016 ότι ο όγδοος γύρος αμοιβαίων αξιολογήσεων θα έπρεπε να έχει ως ειδικό αντικείμενο την πρακτική εφαρμογή και λειτουργία των ευρωπαϊκών πολιτικών για την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Η επιλογή του περιβαλλοντικού εγκλήματος ως αντικειμένου του όγδοου γύρου αμοιβαίων αξιολογήσεων επιδοκιμάστηκε από τα κράτη μέλη. Ωστόσο, λόγω του μεγάλου εύρους των αδικημάτων που καλύπτει το περιβαλλοντικό έγκλημα, σύμφωνα με την απόφαση που έλαβε η Ομάδα GENVAL, συμφωνήθηκε ότι η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί στα αδικήματα στα οποία τα κράτη μέλη θεωρούν ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Για τον σκοπό αυτόν, ο όγδοος γύρος αξιολογήσεων καλύπτει δύο συγκεκριμένους τομείς, την παράνομη διακίνηση αποβλήτων και την παράνομη παραγωγή ή τον παράνομο χειρισμό επικίνδυνων υλικών, ενώ εξαιρέθηκαν άλλα είδη περιβαλλοντικού εγκλήματος, όπως η παράνομη εμπορία άγριων ειδών, το παράνομο εμπόριο ξυλείας, το παράνομο εμπόριο ψαριών και η ατμοσφαιρική ρύπανση².

¹ Κοινή δράση της 5ης Δεκεμβρίου 1997 (97/827/ΔΕΥ), ΕΕ L 344 της 15.12.1997, σ. 7-9.

² Για τους σκοπούς της παρούσας τελικής έκθεσης, ο όρος «περιβαλλοντικό έγκλημα» αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της αξιολόγησης όπως έχει οριστεί από την Ομάδα GENVAL.

Η προσέγγιση αυτή παρείχε συνολική εξέταση των νομικών και επιχειρησιακών πτυχών της αντιμετώπισης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, της διασυνοριακής συνεργασίας και της συνεργασίας με τους αρμόδιους οργανισμούς της ΕΕ.

Εν προκειμένω, η οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών³ (ημερομηνία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο: 12 Δεκεμβρίου 2010), η οδηγία 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου⁴ (ημερομηνία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο: 26 Δεκεμβρίου 2010), και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων⁵ (ημερομηνία έναρξης ισχύος: 12 Ιουλίου 2007) έχουν ιδιαίτερη σημασία.

Επιπλέον, σύμφωνα με την οδηγία 2008/98/ΕΚ, τα κράτη μέλη οφείλουν να καταρτίσουν σχέδια διαχείρισης αποβλήτων και προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, τα τελευταία έως τις 12 Δεκεμβρίου 2013. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι να παρουσιαστεί μια συντονισμένη εθνική προσέγγιση για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, με τη χάραξη στόχων και πολιτικών και με σκοπό την αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο της δημιουργίας αποβλήτων.

Η οργάνωση του όγδου γύρου συνοδεύτηκε από την έγκριση ενός ερωτηματολογίου, σειράς επισκέψεων και της σύστασης των ομάδων αξιολόγησης σε σχέση με τους παρατηρητές (GENVAL, 5 Μαΐου 2017), καθώς και από τον διορισμό των εμπειρογνομόνων με βάση τις προτάσεις των κρατών μελών. Η Γενική Γραμματεία συντόνισε τις αποστολές και παρείχε συνδρομή στους εμπειρογνώμονες των ομάδων αξιολόγησης.

Η πρώτη αποστολή αξιολόγησης πραγματοποιήθηκε στη Σουηδία από τις 26 έως τις 29 Σεπτεμβρίου 2017 και η τελευταία στο Ηνωμένο βασίλειο από τις 25 Φεβρουαρίου έως την 1η Μαρτίου 2019. Μετά την ολοκλήρωση και των 28 αποστολών αξιολόγησης, εκπονήθηκε λεπτομερής έκθεση για κάθε κράτος μέλος.

³ ΕΕ L 312 της 22.11.2008, σ. 3.

⁴ ΕΕ L 328 της 6.12.2008, σ. 28.

⁵ ΕΕ L 190 της 12.7.2006, σ. 1.

Στη συνέχεια, οι εκθέσεις αξιολόγησης συζητήθηκαν και εγκρίθηκαν σε κοινή συνεδρίαση των Ομάδων «Επιβολή του νόμου»/«Συνεργασία επί Ποινικών Θεμάτων»⁶. Όλες οι εκθέσεις είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του Συμβουλίου και είναι προσβάσιμες στο κοινό.

Στο παρόν έγγραφο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στις προηγουμένως εγκριθείσες ειδικές εκθέσεις για κάθε επιμέρους κράτος μέλος⁷. Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι λόγω του μακροχρόνιου χαρακτήρα της αξιολόγησης, οι επιμέρους εκθέσεις ενδέχεται να μην αντικατοπτρίζουν την τρέχουσα κατάσταση στο σύνολό της.

---

⁶ Σουηδία (ST 6540/18 REV1 DCL1), Γαλλία (ST 6734/18 DCL1), Ιρλανδία (ST 7139/18 REV1 DCL1), Φινλανδία (ST 8430/18 REV1), Κάτω Χώρες (ST 8379/18 REV1), Ιταλία (ST 9815/18 REV1), Σλοβακία (ST 9816/18 REV1), Γερμανία (ST 11430/18 REV1), Βέλγιο (ST 11402/18 REV1), Δανία (ST 11621/18 REV1), Ουγγαρία (ST 11585/18), Λετονία (ST 11426/18 REV2), Ελλάδα (ST 14588/18 REV1), Τσεχική Δημοκρατία (ST 14129/18 REV1), Κύπρος (ST 14059/18 REV1), Πολωνία (ST 15079/18 REV1), Ισπανία (ST6601/19 REV1), Μάλτα (ST 5518/19 REV1), Εσθονία (ST 6767/19 REV1), Λουξεμβούργο (ST 7947/19 REV1), Σλοβενία (ST 8065/19), Ρουμανία (ST 8783/19 REV1), Κροατία (ST 9178/19 REV1), Βουλγαρία (ST 9180/19 REV1), Πορτογαλία (ST 9098/19), Λιθουανία (ST 10080/19), Αυστρία (ST 10079/19) και Ηνωμένο Βασίλειο (ST 10081/19).

⁷ Οι επιμέρους εκθέσεις εκπονούνται αμέσως μετά τις επισκέψεις στα εξεταζόμενα κράτη μέλη. Ενδέχεται να έχουν προκύψει αλλαγές αργότερα, π.χ. ολοκλήρωση της εφαρμογής της νομοθεσίας, οι οποίες δεν θα λαμβάνονται υπόψη στις επιμέρους εκθέσεις. Οι εκθέσεις παρακολούθησης, που πρέπει να υποβάλλονται 18 μήνες αργότερα, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις αλλαγές. Κατά τη συζήτηση της έκθεσης στη συνεδρίαση των Ομάδων «Επιβολή του νόμου»/«Συνεργασία επί Ποινικών Θεμάτων», τα κράτη μέλη συχνά προανήγγειλαν (μελλοντικές) αλλαγές, προκειμένου να δώσουν συνέχεια στις συστάσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση που τα αφορά.

II- ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, αποτελούν σύνθετες και πολύπλευρες μορφές εγκληματικότητας που συναντώνται, με την μία ή την άλλη μορφή και σε διαφορετικό βαθμό, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, έχει επισημανθεί επανειλημμένως ότι υπάρχει κίνδυνος ορισμένα ποινικά αδικήματα σε αυτόν τον τομέα να μην εντοπίζονται, καθώς η εν λόγω μορφή εγκληματικότητας είναι σπάνια αυτόδηλη, συχνότερα δε «αόρατη» και, κατά συνέπεια, εκτιμάται ότι αποτελεί «έγκλημα που αποκαλύπτεται κατόπιν ελέγχου» (control crime), που πρέπει να αντιμετωπίζεται προληπτικά.

Η αξιολόγηση κατέδειξε ότι, για την πρόληψη και την αποτελεσματική καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, είναι απαραίτητο να καθοριστούν οι σχετικές προτεραιότητες, να υιοθετηθεί διυπηρεσιακή προσέγγιση με τη συμμετοχή διαφορετικών εθνικών αρχών και να εξασφαλιστεί ο αποτελεσματικός συντονισμός των προσπαθειών τους, με βάση μια πολιτική με στρατηγικό προσανατολισμό.

Ωστόσο, στην πλειονότητα των κρατών μελών, αυτές οι μορφές εγκληματικότητας χαρακτηρίζονται από έλλειψη προτεραιότητας σε πολιτικό επίπεδο και στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχει ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική που καθορίζει σχετικές προτεραιότητες και προβλέπει τη συμμετοχή όλων των σχετικών αρχών. Συνεπώς, απευθύνθηκαν συστάσεις στα εν λόγω κράτη μέλη, με σκοπό να υιοθετήσουν μια τέτοια στρατηγική, ενδεχομένως σε ένα και μόνο έγγραφο που θα συνοδεύεται από σχέδιο για την εφαρμογή της.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, οι στατιστικές στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, είναι ανεπαρκείς, κατακερματισμένες και βασίζονται σε πολλαπλές επιμέρους στατιστικές πηγές, καθώς συλλέγονται χωριστά από κάθε μεμονωμένη αρχή που συμμετέχει στην πρόληψη και την καταπολέμηση αυτών των μορφών εγκληματικότητας, χωρίς να υπάρχει διασύνδεση ή ενοποίησή τους.

Η έλλειψη ενοποιημένων αριθμητικών στοιχείων για τα περιβαλλοντικά εγκλήματα που έχουν καταγγελθεί συνεπάγεται έλλειψη πληροφόρησης και ανάλυσης ολόκληρης της ροής των υποθέσεων από τις διοικητικές αρχές, την αστυνομία, τις εισαγγελίες και τα δικαστήρια. Συνεπώς, δεν υπάρχει δυνατότητα επισκόπησης της έκτασης αυτών των εγκληματικών φαινομένων και ανάλογης προσαρμογής των εθνικών μέτρων και δράσεων.

Συνιστάται, επομένως, στα κράτη μέλη να διαμορφώσουν μια μέθοδο συλλογής συστηματικών, αξιόπιστων και επικαιροποιημένων στατιστικών που θα περιλαμβάνουν τον αριθμό των κοινοποιήσεων, ερευνών, διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων που αφορούν εγκλήματα περί τα απόβλητα. Με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η διενέργεια στρατηγικής αξιολόγησης του εθνικού συστήματος για την πρόληψη και την καταπολέμηση των περιβαλλοντικών αδικημάτων, η ευκολότερη εκτίμηση της αποτελεσματικότητάς του και η ιεράρχηση των πόρων που διατίθενται για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι βάσεις δεδομένων ή τα εργαλεία παρακολούθησης για τη διαχείριση πληροφοριών θεωρήθηκαν ορθές πρακτικές, παρόλο που έχει υποβληθεί σύσταση για τη σύνδεση αυτών των πληροφοριών και των συστημάτων συλλογής δεδομένων.

Καθώς δεν υπήρχε δυνατότητα να ελεγχθεί το σύνολο των στοιχείων για το περιβαλλοντικό έγκλημα, ειδικά στον τομέα του εγκλήματος περί τα απόβλητα, στις περισσότερες περιπτώσεις οι ομάδες αξιολόγησης δεν ήταν σε θέση να εξετάσουν ενδελεχώς την πραγματική έκταση και σοβαρότητα αυτών των μορφών εγκληματικότητας και να αξιολογήσουν τις σχετικές γενικές τάσεις στα εξεταζόμενα κράτη μέλη.

Η απόδοση προτεραιότητας στην προστασία του περιβάλλοντος προϋποθέτει τη δημιουργία οργανωτικής δομής αρμόδιων φορέων που χειρίζονται περιβαλλοντικές υποθέσεις, οι οποίοι θα διαθέτουν επαρκείς εξουσίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους και τους κατάλληλους ανθρώπινους και δημοσιονομικούς πόρους.

Γενικά, όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Το πλαίσιο αυτό έχει παρόμοια δομή στα κράτη μέλη, αν και υπάρχουν κάποιες διαφορές όσον αφορά τη συγκεκριμένη ανάθεση αρμοδιοτήτων στις

διάφορες εμπλεκόμενες αρχές και την κατανομή τους μεταξύ του κεντρικού και του εδαφικού επιπέδου, καθώς επίσης και το σύστημα παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων για παραβάσεις της νομοθεσίας για το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων των αποβλήτων.

Στο πλαίσιο της αμοιβαίας αξιολόγησης, σε ορισμένα κράτη μέλη διαπιστώθηκε ότι η οργάνωση αυτή ήταν καθιερωμένη και ολοκληρωμένη και οι αρμοδιότητες των σχετικών υπηρεσιών σαφείς και ορθά κατανεμημένες. Σε άλλα κράτη μέλη υπάρχει περιθώριο βελτίωσης της οργανωτικής δομής, με σκοπό να ενισχυθεί η εθνική ικανότητα καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Η αξιολόγηση κατέδειξε επίσης ότι είναι σημαντικό να δοθεί η δυνατότητα σε όλες τις αρμόδιες εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών, να συνεργάζονται στενά προκειμένου να δημιουργήσουν συνέργειες και να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα του εθνικού συστήματος για την προστασία του περιβάλλοντος και την επιβολή στον εν λόγω τομέα.

Ο βαθμός θεσμικής κατοχύρωσης της συνεργασίας μεταξύ όλων των σχετικών φορέων που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Σε ορισμένα, η συνεργασία αυτή πραγματοποιείται σε άτυπη και «ad hoc» βάση. Η προσέγγιση αυτή ενδέχεται, ωστόσο, να αποδειχθεί εύθραυστη σε ορισμένες απρόσμενες περιστάσεις και, σε κάθε περίπτωση, εγείρει το ζήτημα της μετάδοσης της τεχνογνωσίας. Σε άλλα κράτη μέλη εφαρμόζεται πιο επίσημο και δομημένο διαθεσμικό πλαίσιο, που βασίζεται συχνά σε πρωτόκολλα ή μνημόνια συνεννόησης και περιλαμβάνει ενίοτε διεπιστημονικές πλατφόρμες για τον συντονισμό της συνεργασίας αυτής. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να θεωρηθεί βέλτιστη πρακτική χάρη στην οποία ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης και επιβολής.

Η πολυπλοκότητα των προκλήσεων που δημιουργεί το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, και ο τεχνικός χαρακτήρας του απαιτούν υψηλό επίπεδο νομικών γνώσεων και τεχνικής εμπειρογνωμοσύνης σε όλες τις αρμόδιες αρχές που συμμετέχουν στην πάταξη αυτών των μορφών εγκληματικότητας, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Ορισμένες από τις αρχές των κρατών μελών που αξιολογήθηκαν τόνισαν ότι, λαμβάνοντας υπόψη τη μικρή σημασία του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, στις περιοχές δικαιοδοσίας τους, δεν έκριναν σκόπιμο να θεσπίσουν εξειδικευμένες δομές για την πρόληψη και την καταπολέμηση αυτών των μορφών εγκληματικότητας.

Στο πλαίσιο της αμοιβαίας αξιολόγησης, ωστόσο, έχει υπογραμμιστεί επανειλημμένως ότι είναι απαραίτητο το υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης των υπαλλήλων που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα. Οι εξειδικευμένοι ερευνητές οφείλουν επίσης να λαμβάνουν υπόψη τη χρηματοοικονομική και οικονομική πλευρά των περιβαλλοντικών εγκλημάτων, και ιδιαίτερα των σοβαρών εγκλημάτων.

Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, το επίπεδο εξειδίκευσης του αρμόδιου προσωπικού είναι καταλληλότερο, με ορισμένες εξαιρέσεις, στις περιβαλλοντικές αρχές και, σε ορισμένο βαθμό, στην αστυνομία και τα τελωνεία, ενώ υπάρχει περιθώριο βελτίωσης σε ορισμένα κράτη μέλη, όπου το εξειδικευμένο προσωπικό ασχολείται με το περιβαλλοντικό έγκλημα στο πλαίσιο άλλων αρμοδιοτήτων ή μόνο σε κεντρικό και όχι σε τοπικό επίπεδο.

Αντιθέτως, στο δικαστικό σώμα η εξειδίκευση αυτή είναι γενικά ανεπαρκής. Στα περισσότερα κράτη μέλη αφενός δεν έχει δημιουργηθεί καμία εξειδικευμένη δικαστική δομή για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, και αφετέρου δεν διορίζονται εξειδικευμένοι εισαγγελείς ή δικαστές ειδικά σε ποινικές υποθέσεις αυτού του τομέα. Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο εισαγγελείς και δικαστές να έχουν αποκτήσει εκ των πραγμάτων ειδική εμπειρογνωμοσύνη μέσω της ενασχόλησης με υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα. Έχουν διατυπωθεί σχετικές συστάσεις προς διάφορα κράτη μέλη, με σκοπό την αύξηση της εξειδίκευσης του δικαστικού σώματος σε αυτόν τον τομέα.

Η τακτική και εκτενής συνεχής κατάρτιση, τόσο στην αρχή όσο και καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας, καθώς και η κοινή κατάρτιση για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές, είναι επίσης απαραίτητη για να αποκτηθεί η εν λόγω εξειδίκευση και εμπειρογνωμοσύνη και για να εξασφαλιστεί η διαρκής ενημέρωση του αρμόδιου προσωπικού για τη νομοθεσία και τις διαδικαστικές απαιτήσεις στον τομέα αυτόν, οι οποίες εξελίσσονται διαρκώς. Εδώ θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η συμμετοχή στις ευκαιρίες κατάρτισης που είναι διαθέσιμες σε επίπεδο ΕΕ, όπως στον CEPOL και τα σχετικά δίκτυα.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι εξειδικευμένες αστυνομικές υπηρεσίες/μονάδες που ασχολούνται με το περιβαλλοντικό έγκλημα ανήκουν στα τμήματα δίωξης οικονομικού και χρηματοοικονομικού εγκλήματος της εθνικής αστυνομίας, γεγονός που θεωρήθηκε βέλτιστη πρακτική, καθώς το περιβαλλοντικό έγκλημα υποκινείται κυρίως από το οικονομικό κέρδος και απαιτεί τη διεξαγωγή χρηματοοικονομικών ερευνών.

Μια άλλη αδυναμία που κατέδειξε η αξιολόγηση είναι ότι ο αριθμός των επιθεωρητών και των επιθεωρήσεων που έχουν όντως πραγματοποιηθεί, συμπεριλαμβανομένων των υλικών ελέγχων, συχνά δεν επαρκεί για την κατάλληλη καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Οι δύο πτυχές συνδέονται, καθώς η έλλειψη ανθρώπινων πόρων συνεπάγεται χαμηλό αριθμό ελέγχων (ιδίως ad hoc ελέγχων και συνδυαστικών περιβαλλοντικών και χρηματοοικονομικών ερευνών κ.λπ.) και ειδικών ερευνών. Ως εκ τούτου, το ποσοστό εντοπισμού του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, είναι αρκετά χαμηλό και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διώξεις σε υποθέσεις τέτοιων εγκλημάτων είναι στατιστικά ασήμαντες. Το γεγονός αυτό μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση ότι τα εγκλήματα αυτά δεν υπάρχουν και να αποτρέψει τα κράτη μέλη από το να ενισχύσουν τα συστήματα παρακολούθησης και επιβολής τους για την καταπολέμηση αυτών των μορφών εγκληματικότητας. Το σύνολο αυτών των παραγόντων προκαλεί την έλλειψη προορατικής προσέγγισης σε πολλά κράτη μέλη.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την προληπτική δράση, ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν την άποψη ότι η νομοθεσία, οι επιθεωρήσεις και οι απαιτήσεις αδειοδότησης μπορεί να επαρκούν για την πρόληψη αυτών των μορφών εγκληματικότητας, ενώ άλλα δραστηριοποιούνται πιο ενεργά σε ό,τι αφορά τα προγράμματα πρόληψης, την ενημέρωση, την εκπαίδευση, τις εκστρατείες ευαισθητοποίησης κ.λπ.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, ορίζοντας τα συναφή αδικήματα και τις κυρώσεις. Ωστόσο, σύμφωνα με τα πορίσματα της αξιολόγησης, σε ορισμένα κράτη μέλη το δυναμικό των συστημάτων επιβολής του νόμου και των συστημάτων ποινικού δικαίου δεν αξιοποιείται ακόμη πλήρως, καθώς σε ορισμένες περιπτώσεις η διοικητική επιβολή θεωρείται πιθανότατα λιγότερο προβληματική και πιο αποτελεσματική από την παραπομπή της υπόθεσης στη δικαιοσύνη. Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο της αξιολόγησης, συνιστάται σε αυτά τα κράτη μέλη να αξιολογήσουν εκ νέου την ισορροπία μεταξύ της διοικητικής και της ποινικής προσέγγισης για αυτές τις μορφές εγκληματικότητας.

Επιπλέον, η διάκριση μεταξύ των συστημάτων διοικητικών και ποινικών κυρώσεων δεν είναι πάντα σαφής λόγω της έλλειψης ή της ασάφειας των νομικών ορισμών. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της αξιολόγησης, διατυπώθηκε σύσταση προς τα εξεταζόμενα κράτη μέλη να αποσαφηνίσουν τη διάκριση μεταξύ εγκλημάτων και πλημμελημάτων, με βάση ακριβή προκαθορισμένα κριτήρια, ώστε να μην υπάρχει αμφιβολία σχετικά με τη σοβαρότητα του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Μια άλλη πρόκληση που εντοπίστηκε κατά την αξιολόγηση αφορά ορισμένες δυσκολίες στην ερμηνεία και την εφαρμογή ορισμένων εννοιών, όπως «περιβαλλοντική ζημία», «κίνδυνος ζημίας» και «έκταση της ζημίας», που συχνά ερμηνεύονται κατά περίπτωση από τους εισαγγελείς. Κατά συνέπεια, διατυπώθηκε σύσταση προς τα εν λόγω κράτη μέλη να πραγματοποιήσουν περαιτέρω επισκόπηση της νομοθεσίας και/ή να εγκρίνουν σχετικές κατευθυντήριες γραμμές προς διευκόλυνση αυτών των καθηκόντων.

Η ευθύνη των νομικών προσώπων για εγκλήματα που σχετίζονται με τα απόβλητα έχει προβλεφθεί από τα κράτη μέλη με διαφορετικές μορφές. Σε ορισμένα προβλέπεται ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων σε αυτό το πλαίσιο, ενώ σε άλλα προβλέπεται διοικητική ευθύνη. Σε ορισμένα κράτη μέλη όπου προβλέπονται μόνο πρόστιμα κατά εταιρειών, τα πρόστιμα αυτά θεωρήθηκαν ανεπαρκή.

Σε ορισμένα κράτη μέλη η χρήση ειδικών τεχνικών έρευνας (όπως παρατήρηση, διεϊσδυση, παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων κτλ.) για τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, δεν επιτρέπεται, εκτός εάν υπάρχει σχέση με οικονομικά και χρηματοοικονομικά αδικήματα. Διατυπώθηκε σύσταση προς αυτά τα κράτη μέλη να προβλέψουν αυτή τη δυνατότητα, εφόσον είναι αναλογική ως προς το εκάστοτε αδίκημα.

Επισημάνθηκαν ορισμένες δυσκολίες όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία, μεταξύ των οποίων και το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων που περιέχονται στις διοικητικές αρχές, τα οποία δεν υπόκεινται στους ισχύοντες αυστηρούς κανόνες ποινικής δικονομίας και, κατά συνέπεια, δεν μπορούν πάντα να χρησιμοποιηθούν σε δικαστικές διαδικασίες.

Ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στις δραστηριότητες πρόληψης και ευαισθητοποίησης. Η συμβολή της συνεργασίας του με τις αρχές επιβολής του νόμου, με τη διαβίβαση σε αυτές εκθέσεων περί περιβαλλοντικής ζημίας, μπορεί να είναι καίριας σημασίας. Ωστόσο, το επίπεδο και οι μορφές συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών: σε ορισμένα η συνεργασία είναι άτυπη, ενώ σε άλλα υπάρχει επίσημο πλαίσιο συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, που συχνά βασίζεται σε πρωτόκολλα ή μνημόνια συνεννόησης. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, συνιστάται στα κράτη μέλη που δεν το έχουν ακόμα πράξει να θεσπίσουν τέτοιες δομημένες μορφές συνεργασίας.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις ΜΚΟ, δεν μπορούν να συμμετέχουν σε όλα τα κράτη μέλη σε ποινικές διαδικασίες και να παρίστανται ως πολιτική αγωγή· σε ορισμένες περιπτώσεις, η συμβολή τους περιορίζεται στην υποβολή καταγγελιών και στην εφαρμογή δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι ΜΚΟ δεν διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτόν τον τομέα.

Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η καταγγελία παραβάσεων σχετικά με το περιβάλλον από τους πολίτες, οι αρμόδιες αρχές σε μερικά κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για να διευκολύνουν την ανώνυμη υποβολή καταγγελιών (όπως ανοικτές τηλεφωνικές γραμμές, εφαρμογές για έξυπνα τηλέφωνα ή διαδικτυακά εργαλεία).

Ο βαθμός εξοικείωσης της αστυνομίας, των τελωνειακών αρχών και των δικαστικών αρχών και ο βαθμός συμμετοχής τους στις δραστηριότητες των οργανισμών και των δικτύων της ΕΕ και των διεθνών φόρουμ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος ποικίλλει και σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει περιθώριο για στενότερη και πιο επίσημη διεθνή συνεργασία.

Η υποστήριξη και ο συντονισμός που παρέχουν η Ευρωπόλ, η Eurojust και το ΕΔΔ χαίρουν γενικά εκτίμησης από τα κράτη μέλη. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η συνεργασία με τους φορείς αυτούς θα μπορούσε να ενισχυθεί, καθώς οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που μπορούν να παρέχουν αναφορικά με το περιβαλλοντικό έγκλημα δεν αξιοποιούνται πάντα πλήρως από ορισμένα κράτη μέλη.

Οι δυνατότητες των συστημάτων των κρατών μελών για την πρόληψη ή τον εντοπισμό παράνομων μεταφορών αποβλήτων εξαρτώνται πρωτίστως από το επίπεδο εστίασης/ιεράρχησης και επηρεάζονται από διάφορους παράγοντες, όπως: η διαθεσιμότητα ανθρώπινων και τεχνικών πόρων, ο βαθμός εξειδίκευσής τους, ο αριθμός των επιθεωρήσεων που διενεργούνται, η αποδοτικότητα της συνεργασίας μεταξύ όλων των αρχών που εμπλέκονται σε εθνικό επίπεδο και της διεθνούς συνεργασίας με τα κράτη μέλη προέλευσης και προορισμού των αποβλήτων, με σκοπό τη διευκόλυνση της επιστροφής των αποβλήτων και της ορθής διαχείρισής τους από αυτές τις χώρες. Γενικά, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι σε πολλά κράτη μέλη υπάρχει ενδεχομένως περιθώριο βελτίωσης σε ό,τι αφορά ορισμένα από αυτά τα σημεία για την ενίσχυση της ικανότητας του συστήματός τους να καταπολεμήσει με περισσότερη αποτελεσματικότητα αυτές τις μορφές εγκληματικότητας.

Σε ορισμένα κράτη μέλη τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) και τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους (ΟΤΚΖ) θεωρούνται ροές αποβλήτων προτεραιότητας και υπόκεινται σε ειδικές δραστηριότητες επιθεώρησης και ειδική ανάλυση, οι οποίες περιλαμβάνουν όχι μόνο ελέγχους εγγράφων, αλλά και υλικούς ελέγχους· ωστόσο, δεν προβλέπονται τέτοια μέτρα σε όλα τα κράτη μέλη.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εξετάζουν το περιβαλλοντικό έγκλημα, και πιο συγκεκριμένα τις παράνομες μεταφορές αποβλήτων, από ευρύτερη οπτική, ως μέρος των οικονομικών εγκλημάτων που διαπράττονται συχνά από ομάδες οργανωμένου εγκλήματος και να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές πτυχές και τις χρηματοοικονομικές συνέπειές του για το φυσικό περιβάλλον και την κοινωνία.

Σε ό,τι αφορά την παραγωγή και τον χειρισμό επικίνδυνων ουσιών, στο πλαίσιο των οποίων οι παράνομες δραστηριότητες μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στο περιβάλλον, αλλά και στη δημόσια υγεία, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι είναι ύψιστης σημασίας να εξασφαλιστεί κατάλληλη συντονισμένη αντιμετώπιση των απειλών που προέρχονται από χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά υλικά. Για τον σκοπό αυτόν, η αξιολόγηση τόνισε τη σημασία των κατάλληλων ελέγχων, της χρήσης των πληροφοριών και της εκτίμησης κινδύνων, καθώς και των δομημένων μορφών συνεργασίας, με σκοπό να ενισχυθούν τα συστήματα εντοπισμού και επιβολής των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα.

Με βάση τα ανωτέρω, η ικανότητα εκπλήρωσης του σύνθετου, διυπηρεσιακού καθήκοντος πρόληψης και καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, για το οποίο απαιτούνται επαρκείς ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι, διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Σε γενικές γραμμές, συνιστάται υψηλότερο επίπεδο ιεράρχησης προτεραιοτήτων σε πολιτικό και στρατηγικό επίπεδο, προκειμένου να διασφαλιστεί η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος παρακολούθησης και επιβολής σε αυτόν τον τομέα.

Γενικότερα, η ενίσχυση των προσπαθειών των κρατών μελών να αξιοποιήσουν στο έπακρο το δυναμικό των εθνικών συστημάτων επιβολής του νόμου και των συστημάτων ποινικού δικαίου, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων στο ίδιο επίπεδο, με την αποτελεσματική χρήση όλων των διαθέσιμων εργαλείων και με την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη καλύτερης διαχείρισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων ανά την ΕΕ και σε διασυνοριακό πλαίσιο.

III - ΕΘΝΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τον χρόνο διεξαγωγής της αξιολόγησης, στην πλειονότητα των κρατών μελών δεν υπήρχε στρατηγική προσέγγιση για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, και στα περισσότερα από αυτά δεν υπήρχε ενιαίο στρατηγικό έγγραφο στο οποίο καθορίζεται η εθνική πολιτική για την καταπολέμηση αυτής της μορφής εγκληματικότητας με ολοκληρωμένο τρόπο.

Ορισμένα μόνο κράτη μέλη είχαν θεσπίσει συνολική εθνική περιβαλλοντική στρατηγική που καθορίζει την εθνική πολιτική σε κεντρικό επίπεδο. Η έγκριση μιας τέτοιας στρατηγικής πρέπει να θεωρηθεί παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής, το οποίο πρέπει να ακολουθήσουν και άλλα κράτη μέλη.

Συνεπώς, σε πολλές εκθέσεις αξιολόγησης οι εμπειρογνώμονες υπογράμμισαν την ανάγκη να αξιολογηθεί εκ νέου το επίπεδο προτεραιότητας για αυτό το είδος εγκλήματος.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν συμπεριλάβει στοιχεία με στρατηγικό προσανατολισμό σε ένα γενικότερο πλαίσιο που αφορά επίσης ζητήματα που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό έγκλημα ή σε σειρά διαφορετικών ειδικών εγγράφων, όπως σχέδια δράσης, εθνικά προγράμματα ή έργα, όπου καθορίζονται οι στόχοι που πρέπει να υλοποιηθούν σε εθνικό επίπεδο και τα καθήκοντα που πρέπει να επιτελούν οι αρμόδιες εθνικές αρχές. Τα έγγραφα αυτά μπορούν, ως έναν βαθμό, να διαδραματίσουν στρατηγικό ρόλο στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος· ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις περιορίζονται στο να προβλέπουν ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν μόνο από τις περιβαλλοντικές αρχές, και όχι από τις λοιπές αρχές επιβολής του νόμου.

Έχουν τεθεί σε εφαρμογή και άλλα έγγραφα που έχουν εγκρίνει τα κράτη μέλη σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ για τα απόβλητα, όπως: το εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων, που αποτελεί νομική υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 28 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα και περιλαμβάνει ορισμένα μέτρα σχετικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος περί τα απόβλητα· το εθνικό σχέδιο περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων, που αποτελεί νομική υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 50 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 660/2014 (κανονισμός για τις μεταφορές αποβλήτων), και ρυθμίζει τις επιθεωρήσεις και τους ελέγχους διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων.

Ωστόσο, τα έγγραφα αυτά αντικατοπτρίζουν τομεακές πολιτικές και δεν αποτελούν συνολική εθνική στρατηγική κατά του περιβαλλοντικού εγκλήματος, παρόλο που καθορίζουν αντίστοιχα ορισμένες πτυχές για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της παρακολούθησης των αποβλήτων και τον έλεγχο των μεταφορών αποβλήτων σε σχέση με τους ειδικούς στόχους και τα μέτρα και τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για την επίτευξή τους, καθώς και τα σχετικά καθήκοντα των αρμόδιων αρχών σε αυτό το πλαίσιο.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, η στρατηγική προσέγγιση για το περιβαλλοντικό έγκλημα υποστηρίζεται από τη σύσταση φορέων ή οντοτήτων με συντονιστικά καθήκοντα για την εφαρμογή της εθνικής περιβαλλοντικής στρατηγικής, διασφαλίζοντας τη συνολική συνέπεια της εθνικής πολιτικής για την καταπολέμηση αυτής της μορφής εγκληματικότητας. Το γεγονός αυτό μπορεί να θεωρηθεί ορθή πρακτική που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα άλλα κράτη μέλη.

Γενικά, η απουσία στρατηγικής προσέγγισης μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο έλλειψης ομοιομορφίας στην καταπολέμηση αυτής της μορφής εγκληματικότητας. Αυτό είναι ακόμη πιο εμφανές στα κράτη μέλη όπου οι αρμοδιότητες για τα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι ιδιαίτερα κατακερματισμένες. Σε αυτά τα κράτη μέλη, ως εκ τούτου, είναι ακόμα πιο σημαντικό να καταρτιστεί στρατηγική προσέγγιση.

Συνεπώς, στο πλαίσιο της αξιολόγησης υπογραμμίστηκε επανειλημμένως η ανάγκη συνολικής προσέγγισης με στρατηγικό προσανατολισμό για την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, η οποία θα περιλαμβάνει δραστηριότητες παρακολούθησης και επιβολής του νόμου.

Για τον σκοπό αυτόν, επισημάνθηκε ότι τα έγγραφα και τα σχέδια για την πρόληψη ή τη διαχείριση θα πρέπει να υποστηρίζονται από εθνική στρατηγική που θα καθορίζει τις εθνικές προτεραιότητες σε πολιτικό και διοικητικό επίπεδο σε αυτόν τον τομέα, με βάση συνολική ανάλυση του περιβαλλοντικού εγκλήματος σε εθνικό επίπεδο, ώστε να υπάρχει ένα συνεκτικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση όλων των μορφών αυτού του εγκληματικού φαινομένου.

Μια συντονισμένη εθνική στρατηγική αναμένεται να καταστήσει δυνατή τη δημιουργία ενός πιο επίσημου πλαισίου για την εθνική πολιτική και συνεργασία σε στρατηγικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, τη βελτίωση της πρόληψης, του εντοπισμού και της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος σε εθνικό επίπεδο και ανά την ΕΕ.

Αναμένεται επίσης ότι η στρατηγική προσέγγιση θα συμβάλει στον προσδιορισμό των εθνικών προτεραιοτήτων σε ό,τι αφορά την έρευνα, τη διερεύνηση και τη δίωξη σε αυτόν τον τομέα, στον καθορισμό των αντίστοιχων ρόλων και αρμοδιοτήτων όλων των σχετικών φορέων, καθώς και στη διασφάλιση ότι όλοι είναι εξειδικευμένοι και καταρτισμένοι και συνεργάζονται αποτελεσματικά. Αυτό αναμένεται να συμβάλει στη στόχευση των αδικημάτων και περιπτώσεων μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας μέσω αποτελεσματικότερης επιβολής της νομοθεσίας για το περιβάλλον.

Κατά τον χρόνο διεξαγωγής της αξιολόγησης, σε κανένα από τα αξιολογηθέντα κράτη μέλη δεν υπήρχε συγκεκριμένος προϋπολογισμός για την πρόληψη ή την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν φαίνεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο, καθώς τα κράτη μέλη καταφέρνουν να χρησιμοποιούν τον γενικό προϋπολογισμό για την επιβολή του νόμου ή κονδύλια της ΕΕ για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους σε αυτόν τον τομέα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη εγκρίνει εθνική περιβαλλοντική στρατηγική για το περιβαλλοντικό έγκλημα ενθαρρύνονται να το πράξουν το συντομότερο δυνατό, και να εξετάσουν, επίσης, το ενδεχόμενο υιοθέτησης σχεδίου δράσης για την εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής, με σκοπό τη βελτίωση της συνολικής συνοχής και συνέπειας των σχετικών δράσεων σε αυτόν τον τομέα.*
- *Η στρατηγική θα πρέπει να περιγράφει τους στόχους και τις προτεραιότητες της εθνικής πολιτικής σε αυτόν τον τομέα εγκληματικότητας, να καθορίζει σαφώς τους ρόλους και τις αρμοδιότητες όλων των αρμόδιων αρχών που συμμετέχουν στην καταπολέμηση αυτού του είδους εγκληματικής δραστηριότητας και τους τρόπους συνεργασίας τους, τους απαιτούμενους πόρους και τις διαδικασίες, και τους μηχανισμούς για την τακτική παρακολούθηση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται επίσης να αναθέσουν συντονιστικά καθήκοντα για την εφαρμογή της ανωτέρω στρατηγικής σε ενιαίο φορέα ή ενιαία οντότητα και να μεριμνούν για την τακτική της επικαιροποίηση και επανεξέταση, στο πλαίσιο προσέγγισης που βασίζεται στην ανάλυση κινδύνων, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές εξελίξεις και τάσεις, καθώς και οι σχετικές απειλές όσον αφορά το περιβαλλοντικό έγκλημα.*

IV - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μία από τις κύριες αδυναμίες που εντοπίστηκαν κατά τον 8ο γύρο αμοιβαίων αξιολογήσεων στην πλειονότητα των κρατών μελών αφορά τη συλλογή από τις διοικητικές, τις δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου πλήρων, αξιόπιστων και επικαιροποιημένων στατιστικών για το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, οι οποίες καλύπτουν τον έλεγχο, τη διερεύνηση και τη συνέχεια που δίδεται σε υποθέσεις παραβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος.

Οι στατιστικές που παρέχουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της αμοιβαίας αξιολόγησης είναι σε πολλές περιπτώσεις ελλιπείς, ενίοτε δεν περιλαμβάνουν όλα τα είδη εγκλημάτων περί τα απόβλητα και δεν είναι επαρκώς λεπτομερείς, συχνά δεν περιλαμβάνουν ταξινόμηση των συγκεκριμένων μορφών περιβαλλοντικού εγκλήματος και, ως εκ τούτου, δεν φανερώνουν σε ποιο ποσοστό του περιβαλλοντικού εγκλήματος αντιστοιχεί το έγκλημα περί τα απόβλητα ή τον αριθμό των παραβατών. Σε ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζονται συστήματα στο πλαίσιο των οποίων όλοι οι σχετικοί φορείς συλλέγουν στατιστικές για το περιβάλλον, αλλά τα δεδομένα αυτά δεν τυγχάνουν επεξεργασίας σε κεντρικό επίπεδο. Σε άλλες περιπτώσεις, δεν συγκεντρώνουν όλες οι αρχές που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος σχετικές στατιστικές.

Επιπλέον, οι στατιστικές που υποβάλλονται συχνά δεν καλύπτουν όλα τα στάδια των διοικητικών και ποινικών διαδικασιών, με αποτέλεσμα να καθιστούν αδύνατη την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την πρόοδο και την έκβαση συγκεκριμένων υποθέσεων και διαδικασιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι στατιστικές, παρόλο που υποδεικνύουν τον αριθμό των διώξεων, δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των ερευνών που έχουν διακοπεί ή τον αριθμό των καταδικαστικών αποφάσεων, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η σύγκριση του αριθμού των υποθέσεων που έχουν διερευνηθεί με τον αριθμό των ατόμων που υπέστησαν δίωξεις ή καταδικάστηκαν.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι ολοκληρωμένες στατιστικές θα πρέπει να καλύπτουν όλα τα περιβαλλοντικά αδικήματα, τόσο τα ποινικά αδικήματα όσο και τα αδικήματα ήσσονος σημασίας, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας (διοικητικές επιθεωρήσεις, ποινικές έρευνες, δίωξη, δίκη).

Μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το είδος του ποινικού αδικήματος και των συγκεκριμένων μέτρων έρευνας, τον αριθμό των αδικημάτων που έχουν καταγγεληθεί, τον αριθμό των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί και τον αριθμό των αποφάσεων περί μη διεξαγωγής έρευνας για συγκεκριμένες μορφές περιβαλλοντικών εγκλημάτων, τον αριθμό των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων, των κυρώσεων, των διοικητικών παραβάσεων και των προστίμων που έχουν επιβληθεί, τον αριθμό των θυμάτων και των προσφυγών που έχουν υποβληθεί από τα θύματα, τον αριθμό των διασυνωριακών υποθέσεων, την έκβαση των αιτήσεων ΑΔΣ/ΕΕΕ και τη διάρκεια της διαδικασίας.

Σε κανένα κράτος μέλος δεν υπάρχει ενιαία αρχή αρμόδια για τη διαχείριση και τον συντονισμό των στατιστικών σε κεντρικό επίπεδο και στα περισσότερα από αυτά δεν συλλέγονται σε κεντρικό επίπεδο στατιστικά στοιχεία για το έγκλημα περί τα απόβλητα. Αντ' αυτού, τα εν λόγω στατιστικά στοιχεία είναι διαθέσιμα, αλλά τηρούνται χωριστά από κάθε εθνική αρχή με βάση το δικό της σύστημα, δεν ανταλλάσσονται μεταξύ των αρχών και δεν χρησιμοποιούνται για τον ποσοτικό προσδιορισμό του έργου που επιτελείται ούτε για τη διενέργεια ενδελεχών αναλύσεων. Επιπλέον, τα στατιστικά συστήματα είναι ανεξάρτητα το ένα από το άλλο και συχνά διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των αρχών, καθώς στηρίζονται σε διαφορετικά κριτήρια και/ή χρησιμοποιούν διαφορετικές βάσεις δεδομένων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχουν άρτια εργαλεία διαχείρισης πληροφοριών και συλλογής δεδομένων για την καταγραφή και την υποβολή όλων των σχετικών πληροφοριών στον περιβαλλοντικό τομέα, στα οποία έχουν πρόσβαση όλες οι αρμόδιες αρχές που συμμετέχουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και με περιορισμένη πρόσβαση για το κοινό, τα οποία θεωρήθηκαν ορθές πρακτικές από τις ομάδες αξιολόγησης. Ωστόσο, ακόμη και στις περιπτώσεις αυτές, οι διάφοροι θεσμοί έχουν δικά τους συστήματα συλλογής δεδομένων, χωρίς διαλειτουργικότητα μεταξύ τους· ως εκ τούτου, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά τη διασύνδεση μεταξύ των υφιστάμενων συστημάτων και τη σύγκριση και ανάλυση των πληροφοριών μεταξύ των θεσμών.

Μόνο σε λίγα κράτη μέλη υπάρχουν εν εξελίξει πρωτοβουλίες ή σχέδια σχετικά με την πιθανή δημιουργία κοινών πλατφορμών για τη συγκέντρωση των στατιστικών για το περιβαλλοντικό έγκλημα μεταξύ διαφόρων αρχών ή για τη θέσπιση υποχρέωσης υποβολής των εν λόγω δεδομένων σε μία και μόνο εθνική αρχή.

Λόγω των πολλαπλών επιμέρους στατιστικών πηγών και της απουσίας κεντρικής βάσης δεδομένων για το περιβαλλοντικό έγκλημα ή τουλάχιστον διασυνδεδεμένων και ολοκληρωμένων στατιστικών στοιχείων, δεν υπάρχουν συνολικά, ενοποιημένα στοιχεία για τα καταγγελλθέντα εγκλήματα στον εν λόγω τομέα και δεν υπάρχει ανάλυση του συνόλου των δεδομένων.

Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τη συνολική ροή των υποθέσεων από τις διοικητικές αρχές, την αστυνομία, τις εισαγγελικές αρχές και τα δικαστήρια και δεν είναι δυνατή η παρακολούθηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος εντός ενός ενιαίου στατιστικού συστήματος προκειμένου να σχηματιστεί μια συνολική εικόνα αυτού του εγκληματικού φαινομένου.

Η απουσία συνεκτικών στατιστικών απειλεί να υπονομεύσει τη συνολική αξιολόγηση του έργου που επιτελείται από όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και θα μπορούσε επίσης να δυσχεράνει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων των κυβερνήσεων σε αυτόν τον τομέα.

Κατά συνέπεια, η συγκεντρωτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη συλλογή όλων των περιβαλλοντικών στατιστικών στοιχείων με ολοκληρωμένο, συστηματικό και αξιόπιστο τρόπο, ενδεχομένως με τη δημιουργία κεντρικής βάσης δεδομένων και/ή κεντρικής αρχής υπεύθυνης για τη διαχείριση των σχετικών δεδομένων, είναι ζωτικής σημασίας για να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις πληροφορίες και θα παρείχε τη δυνατότητα σύγκρισης και ανάλυσης των δεδομένων που συλλέγονται από τους διάφορους θεσμούς.

Από τη μια πλευρά, τούτο θα επέτρεπε τη λεπτομερή ανάλυση και την κατανόηση της έκτασης των νέων, αναδυόμενων τάσεων και εξελίξεων στον τομέα αυτόν και, κατά συνέπεια, τον σχηματισμό συνολικής και ρεαλιστικής εικόνας όσον αφορά τη συχνότητα αυτού του νεοεμφανιζόμενου εγκληματικού φαινομένου.

Από την άλλη πλευρά, θα διευκόλυνε την ανταλλαγή πληροφοριών και την αξιολόγηση και ανάλυση των κινδύνων, καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εθνικού νομικού συστήματος και του εθνικού συστήματος επιβολής στον τομέα του περιβάλλοντος, με σκοπό την έγκριση ή, κατά περίπτωση, την προσαρμογή της κατάλληλης προληπτικής και επακόλουθης δράσης για την ανάλογη αντιμετώπιση των εγκληματικών δραστηριοτήτων στον τομέα αυτόν.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αναπτύξουν κεντρική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη συλλογή συστηματικών, αξιόπιστων και επικαιροποιημένων στατιστικών για το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, από κάθε αρμόδια αρχή, με σκοπό να καταστεί δυνατή η συνεπής και συνεκτική σύγκριση και ανάλυση των σχετικών πληροφοριών μεταξύ των θεσμών⁸.*
- *Οι στατιστικές που αναφέρονται ανωτέρω θα πρέπει να καλύπτουν όλα τα καταγγεληθέντα περιβαλλοντικά αδικήματα και κάθε στάδιο των σχετικών ποινικών και διοικητικών διαδικασιών, με αναλυτικά στοιχεία για τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα απόβλητα, καθώς και δέσμες και αναλύσεις μεταδεδομένων, και θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με το περιβαλλοντικό έγκλημα για την ανάπτυξη συνολικών εκτιμήσεων βάσει κινδύνου για το περιβάλλον και τη διεξαγωγή στρατηγικών αξιολογήσεων, με σκοπό να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των εθνικών τους συστημάτων και να τα προσαρμόζουν, κατά περίπτωση, προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικότερα η εν λόγω μορφή εγκληματικότητας.*

⁸ Ορισμένα κράτη μέλη εξέφρασαν ανησυχίες σχετικά με αυτή τη σύσταση, υπογραμμίζοντας μεταξύ άλλων ότι η εφαρμογή της θα απαιτούσε σημαντικούς πόρους ή ότι η διασύνδεση των στατιστικών ενδέχεται να είναι δύσκολη.

- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να βελτιώσουν τους διαύλους ενημέρωσης για τα δεδομένα περιβαλλοντικού εγκλήματος μεταξύ των αρμόδιων αρχών, εξετάζοντας το ενδεχόμενο δημιουργίας κεντρικής βάσης δεδομένων ή εξασφαλίζοντας τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων, καθώς και τη σύσταση κεντρικής αρχής υπεύθυνης για τη διαχείριση των σχετικών δεδομένων.*

V- ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο καλύτερος τρόπος για να αποφευχθούν οι περιβαλλοντικές παραβάσεις είναι η ενίσχυση των προληπτικών μέτρων στον τομέα αυτόν. Ωστόσο, η αποτελεσματική προληπτική δράση αποτελεί μια σύνθετη και διωπηρεσιακή συνιστώσα της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Σε γενικές γραμμές, αυτές οι μορφές εγκληματικότητας αποτρέπονται από το ρυθμιστικό πλαίσιο και τη συνεχή εποπτεία: η γενική προληπτική δράση σε αυτόν τον τομέα εξασφαλίζεται με την εφαρμογή της νομοθεσίας και την επιβολή κυρώσεων, με τακτικούς προαναγγελλθέντες και αιφνιδιαστικούς επιτόπου ελέγχους, καθώς και την επιβολή προδιαγραφών για τη χορήγηση αδειών.

Ειδικότερα, οι άδειες λειτουργίας εγκαταστάσεων και συλλογής ή μεταφοράς αποβλήτων, καθώς και οι υποχρεώσεις σχετικά με τις δηλώσεις των ροών αποβλήτων και την παροχή άλλων περιβαλλοντικών πληροφοριών, επιβάλλουν σαφείς συνθήκες λειτουργίας με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση του κινδύνου απάτης.

Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία για τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 2004/35/EK, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας, και ιδίως η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» στην οποία βασίζεται, συμβάλλουν επίσης στην πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Οι εθνικοί κανονισμοί και οι οδηγίες για τα απόβλητα που περιέχουν απαιτήσεις παρακολούθησης για την ορθή και ασφαλή διάθεση των αποβλήτων μπορούν επίσης να συμβάλουν έμμεσα στην πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Ωστόσο, πέραν των ανωτέρω, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις προσεγγίσεις των κρατών μελών όσον αφορά την πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ισχύει η παραδοχή ότι οι αρχές και οι διατάξεις που προβλέπονται στο ποινικό και διοικητικό δίκαιο — με τις σχετικές κυρώσεις για τα περιβαλλοντικά αδικήματα, σε συνδυασμό με το σύστημα περιβαλλοντικών αδειών και επιθεωρήσεων, που επίσης θεωρείται μηχανισμός πρόληψης του περιβαλλοντικού εγκλήματος — αρκούν για να λειτουργήσουν αποτρεπτικά και προληπτικά σε αυτόν τον τομέα εγκληματικότητας. Ως εκ τούτου, σε αυτά τα κράτη μέλη διαπιστώνεται είτε απουσία είτε ανεπάρκεια ειδικών εθνικών προγραμμάτων ή έργων, νομοθεσίας ή πρωτοβουλιών ευαισθητοποίησης του κοινού σε εθνικό επίπεδο, που αποσκοπούν στην πρόληψη και εστιάζονται ειδικά στο περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τα οικεία σχέδια διαχείρισης αποβλήτων και τα προγράμματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων, τα οποία συνιστούν νομική υποχρέωση που επιβάλλει η οδηγία 2008/98/EK, για την πρόβλεψη προληπτικών δράσεων που απευθύνονται σε πολίτες ή φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβάλλοντος.

Εντούτοις, ο κύριος στόχος των εν λόγω προγραμμάτων είναι να παρουσιάσουν μια συντονισμένη εθνική προσέγγιση για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και την παραγωγή αποβλήτων, χωρίς ιδιαίτερη έμφαση στο περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα. Στο πλαίσιο των αξιολογήσεων, υπογραμμίστηκε σχετικά ότι θα ήταν χρήσιμη η υποστήριξη τέτοιων σχεδίων από ένα σχέδιο δραστηριοτήτων παρακολούθησης και επιβολής του νόμου εστιαζόμενων σε όσους δεν συμμορφώνονται με τα μέτρα πρόληψης και διαχείρισης.

Άλλα κράτη μέλη εφαρμόζουν μια πιο ενεργό προσέγγιση στον τομέα της πρόληψης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, και δραστηριοποιούνται ήδη σε αυτόν τον τομέα με πρωτοβουλίες που περιλαμβάνουν προγράμματα πρόληψης, και εκστρατείες ενημέρωσης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης που απευθύνονται σε σχολεία, τοπικές κοινότητες, ειδικές ομάδες και τον ιδιωτικό τομέα, και ιδίως στους φορείς διαχείρισης αποβλήτων.

Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι οι εν λόγω δραστηριότητες πρόληψης οργανώνονται τις περισσότερες φορές στο ευρύτερο πλαίσιο της περιβαλλοντικής προστασίας και εκπαίδευσης. Παρόλο που οι θετικές επιπτώσεις των εν λόγω ενεργειών είναι προφανείς, καθώς ενθαρρύνουν τη νόμιμη συμπεριφορά και τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, θα πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι δεν στοχεύουν συγκεκριμένα στην πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Επιπλέον, το επίπεδο συμμετοχής των δημόσιων αρχών — περιβαλλοντικών ή αρχών επιβολής του νόμου — στον εν λόγω τομέα ποικίλλει ανά την ΕΕ. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι ποικιλόμορφες δραστηριότητες πρόληψης που οργανώνονται και απευθύνονται σε διαφορετικούς τομείς της κοινωνίας θεωρήθηκαν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών· ορισμένα κράτη μέλη έχουν προχωρήσει ακόμη περισσότερο και προβλέπουν στη νομοθεσία τους ειδικές διατάξεις για την αντιμετώπιση αυτού του τύπου εγκληματικότητας, όπως η απαγόρευση των πληρωμών τοις μετρητοίς για το εμπόριο αποβλήτων ή η δημιουργία υποχρεωτικού μητρώου για τους παραγωγούς αποβλήτων ή τους φορείς διαχείρισης αποβλήτων. Σε άλλα κράτη μέλη υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά την περαιτέρω προώθηση αυτών των δραστηριοτήτων και μέτρων.

Επίσης, ο βαθμός στον οποίο ο ιδιωτικός τομέας συμμετέχει στην πρόληψη του εγκλήματος περί τα απόβλητα διαφέρει, καθώς σε ορισμένα κράτη μέλη η συνεργασία αυτή δεν υπάρχει ή είναι ανεπαρκής, ενώ σε άλλα ο ιδιωτικός τομέας συμμετέχει ενεργά, μεταξύ άλλων με την ανάληψη δράσεων ευαισθητοποίησης, ή υπάρχουν μορφές συνεργασίας, αν και συχνά με κάποια περιθώρια βελτίωσης.

Το επίπεδο της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών διαφέρει επίσης μεταξύ των κρατών μελών. Σε ορισμένα κράτη μέλη, κυρίως όπου υπάρχει παράδοση στην προστασία του περιβάλλοντος, οι πολίτες συνήθως καταγγέλλουν όποια πιθανά περιβαλλοντικά εγκλήματα υποπίπτουν στην αντίληψή τους. Προκειμένου να τους ενθαρρύνουν, ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ανοιχτές τηλεφωνικές γραμμές, εφαρμογές για έξυπνα τηλέφωνα ή μια υπηρεσία καταγγελίας στην αρχική σελίδα των αρμόδιων αρχών, χωρίς να απαιτείται να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του καταγγέλλοντος, προτρέποντας έτσι το κοινό να καταγγέλλει εικαζόμενες παραβάσεις.

Οι ΜΚΟ μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε ό,τι αφορά την πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, μεταξύ άλλων με την παροχή πληροφοριών και δεδομένων στις αρχές επιβολής του νόμου, αλλά η κατάσταση διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών και σε αυτό το πλαίσιο. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι δημόσιες αρχές συνεργάζονται με τις ΜΚΟ και/ή παρέχουν στήριξη και/ή χρηματοδότηση για τις δραστηριότητες των ΜΚΟ στον τομέα αυτόν, ενώ σε άλλα κράτη μέλη δεν υπάρχει ή δεν υπάρχει επαρκής συνεργασία με ΜΚΟ και/ή στήριξη αυτών.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, υπογραμμίστηκε ότι η διεξαγωγή ορισμένων εκστρατειών ευαισθητοποίησης του κοινού πάνω στα εγκλήματα που σχετίζονται με τα απόβλητα μπορεί να είναι επωφελής όσον αφορά την προώθηση νόμιμης συμπεριφοράς, την καλύτερη συμμόρφωση των ρυθμιζόμενων φορέων εκμετάλλευσης και/ή την καταγγελία πιθανών αδικημάτων από το κοινό· αυτό μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της πρόληψης των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα.

Φαίνεται επίσης χρήσιμη η διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης που εστιάζουν σε ορισμένες ομάδες κινδύνου, επικίνδυνες συμπεριφορές και ροές αποβλήτων υψηλού κινδύνου· η έμφαση στην εκπαίδευση των παιδιών είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο αυτό.

Επιπλέον, υπογραμμίστηκε ότι η δημοσιοποίηση πληροφοριών για ζημίες λόγω περιβαλλοντικών αδικημάτων και για επιτυχείς υποθέσεις θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις δημόσιες αρχές και την ενθάρρυνση των πολιτών να συμμετέχουν πιο ενεργά στην αναφορά αδικημάτων, καθώς το κοινό θα συνειδητοποιούσε ότι οι αρχές αντιδρούν δεόντως στις καταγγελίες.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να δώσουν προτεραιότητα στην πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα, και για τον σκοπό αυτόν να αξιοποιήσουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων και προγραμμάτων που απευθύνονται τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται ειδικότερα να διεξάγουν τακτικά εκστρατείες πληροφόρησης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού με στόχο την πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα, μεταξύ άλλων στοχεύοντας σε συγκεκριμένες ομάδες κινδύνου (ιδίως στα παιδιά), σε επικίνδυνες συμπεριφορές και σε ροές αποβλήτων υψηλού κινδύνου.*
- *Τα κράτη μέλη καλούνται επίσης να εξετάσουν τη θέσπιση ειδικών σημείων καταγγελίας περιβαλλοντικών εγκλημάτων, προκειμένου να ενθαρρύνουν τους πολίτες να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές για ενδεχόμενα περιβαλλοντικά αδικήματα.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ενισχύσουν τη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, μεταξύ άλλων και με τις ΜΚΟ, όσον αφορά την πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα.*

VI - ΔΟΜΕΣ - ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΩΜΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η δομή και η οργάνωση του δικαστικού σώματος ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων αναφορικά με την ανάθεση αρμοδιότητας για τον χειρισμό υποθέσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα του περιβαλλοντικού δικαίου και της πολυπλοκότητας του εντοπισμού περιπτώσεων μη συμμόρφωσης στον τομέα του περιβάλλοντος, η επιτυχία των ερευνών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την ικανότητα και την πείρα των αρχών που έχουν την ευθύνη της έρευνας και της παραπομπής σε δίκη. Επομένως, ένα καλό επίπεδο κατανόησης και εξειδικευμένης γνώσης του δικαστικού σώματος στον τομέα αυτόν είναι άκρως σημαντικό.

Σύμφωνα με τα πορίσματα της αμοιβαίας αξιολόγησης, ωστόσο, ο βαθμός εξειδίκευσης και ειδικής εμπειρογνωμοσύνης του δικαστικού σώματος στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος συχνά δεν είναι ικανοποιητικός. Σημαντικός αριθμός κρατών μελών δεν διαθέτει επίσημες εξειδικευμένες δομές ή εισαγγελείς που ειδικεύονται στο περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, οι υποθέσεις του οποίου συνήθως εξετάζονται από τις γενικές εισαγγελικές αρχές. Ωστόσο, ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν εξειδικευμένους εισαγγελείς ή εξειδικευμένες υπηρεσίες εντός των εισαγγελικών αρχών που ασχολούνται με περιβαλλοντικά αδικήματα, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με τα απόβλητα.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, την αρμοδιότητα για την αντιμετώπιση αυτών των εγκλημάτων φέρουν συνήθως de facto οι εισαγγελείς και οι δικαστές, οι οποίοι έχουν εκπαιδευθεί ή έχουν αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις μόνο μέσω της καθημερινής εργασίας και της προσωπικής τους δέσμευσης. Ωστόσο, η γνώση αυτή είναι μάλλον περιορισμένη σε πολλές περιπτώσεις λόγω του μικρού αριθμού υποθέσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα· δεν μπορεί να διασφαλίσει τη συνέχεια και δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλη μακροπρόθεσμη λύση.

Σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχουν εθνικά δίκτυα εισαγγελέων που ειδικεύονται στο περιβαλλοντικό έγκλημα, κάτι που μπορεί να θεωρηθεί ορθή πρακτική, καθώς επιτρέπουν την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών και διευκολύνουν τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των επαγγελματιών, συμβάλλοντας έτσι στην ευαισθητοποίηση εντός του δικαστικού σώματος σε ζητήματα που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό έγκλημα.

Συνεπώς, στο πλαίσιο της αξιολόγησης, υπογραμμίστηκε ότι οι εισαγγελείς που ειδικεύονται στο περιβαλλοντικό έγκλημα παίζουν ζωτικό ρόλο για την επιτυχία των ερευνών και των δικαστικών διαδικασιών, λαμβάνοντας υπόψη ότι η αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών που διεξάγουν στην αρχή της υπόθεσης μπορεί να είναι καθοριστική. Πρέπει επίσης να γνωρίζουν πώς να στοιχειοθετούν την υπόθεση, καθώς πρέπει να καθοδηγούν την αστυνομία, να συντονίζουν τις ενέργειες άλλων αρχών κατά την προκαταρκτική έρευνα και να εποπτεύουν τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων.

Η έλλειψη εξειδίκευσης είναι ακόμη πιο σημαντική όσον αφορά τους δικαστές. Σχεδόν κανένα από τα κράτη μέλη δεν διαθέτει ειδικά τμήματα / ειδικούς δικαστές στα ποινικά δικαστήρια που φέρουν την αρμοδιότητα της εξέτασης και της εκδίκασης υποθέσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα. Μόνο στις χώρες στις οποίες τα δικαστήρια ασχολούνται με σημαντικό αριθμό περιβαλλοντικών εγκλημάτων, οι δικαστές έχουν

την ευκαιρία να αποκτήσουν εμπειρία σε αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, σε πολλά κράτη μέλη, τα δικαστήρια δεν είναι πάντοτε σε θέση να διαχειριστούν μεγάλες διαδικασίες για το περιβάλλον και τα απόβλητα, λόγω τόσο της έλλειψης εξειδίκευσης των δικαστών όσο και της έλλειψης προσωπικού.

Χωρίς ειδικές γνώσεις για το περιβαλλοντικό έγκλημα, οι δικαστές, οι οποίοι πρέπει να χειρίζονται τις πιο σημαντικές υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, ενδέχεται να υποτιμούν την πιθανή πολυπλοκότητα των αποδεικτικών στοιχείων και τον χρόνο που απαιτείται για τη διεξαγωγή των ακροαματικών διαδικασιών σε σύγκριση με συνήθεις υποθέσεις εγκλημάτων.

Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο εισαγγελείς και δικαστές να έχουν αποκτήσει εκ των πραγμάτων ειδική εμπειρογνωμοσύνη μέσω της ενασχόλησης με υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα.

Εκτιμάται ότι είναι αναγκαία η μεγαλύτερη εξειδίκευση των ποινικών δικαστών όσον αφορά το περιβαλλοντικό έγκλημα γενικά και τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα απόβλητα ειδικότερα, καθώς αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα των εθνικών συστημάτων να διαχειρίζονται υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος. Υπενθυμίζεται επίσης ότι η ανάγκη για δικαστές εξειδικευμένους στο περιβαλλοντικό έγκλημα επισημαίνεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, της 8ης Δεκεμβρίου 2016.

Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων, π.χ. με την παροχή περαιτέρω κατάρτισης για το περιβαλλοντικό έγκλημα, με τη δημιουργία ειδικών δομών και με τη συμμετοχή των δικαστών σε διεθνή φόρουμ.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν ή να αυξήσουν το επίπεδο εξειδίκευσης των εισαγγελέων και των δικαστών τους, με σκοπό την αποτελεσματική δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος και την ανάλογη επιβολή κυρώσεων.*
- *Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας εξειδικευμένων δομών/μονάδων και/ή να διορίσουν εξειδικευμένους εισαγγελείς και δικαστές με καλό επίπεδο κατανόησης και γνώσης αυτού του περίπλοκου τομέα εγκληματικότητας, και να τους παρέχουν συνεχή εξειδικευμένη κατάρτιση στην περιβαλλοντική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της σχετιζόμενης με τα απόβλητα, και στα συναφή εγκλήματα.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας δικτύων εισαγγελέων και δικαστών εξειδικευμένων σε θέματα περιβαλλοντικού εγκλήματος σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να διευκολύνουν τη μεταξύ τους ανταλλαγή εμπειριών και την αλληλοβοήθεια, ως μέτρο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της καταπολέμησης αυτού του είδους εγκλήματος.*

VII - ΔΟΜΕΣ - ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Βασικά στοιχεία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτού του σύνθετου και πολύπλοκου τύπου εγκληματικότητας είναι η αποτελεσματική οργάνωση, η διεθνής ολοκλήρωση και η επαγγελματική επάρκεια, συμπεριλαμβανομένου ενός καλού επιπέδου γνώσεων και εξειδίκευσης των αρχών επιβολής του νόμου που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, καθώς και οι αποτελεσματικές έρευνες.

Οι αστυνομικές αρχές των κρατών μελών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις έρευνες αυτών των μορφών εγκλήματος, με εξαίρεση ορισμένα κράτη μέλη στα οποία η αστυνομία δεν φαίνεται να είναι αρκετά ενεργή και/ή διεξάγει έρευνες σχετικά με εγκλήματα που σχετίζονται με τα απόβλητα μόνον όταν το ζητούν οι περιβαλλοντικές αρχές ή με την υποστήριξή τους.

Η δομή και η οργάνωση των αρχών επιβολής του νόμου ποικίλουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, τόσο όσον αφορά την ανάθεση αρμοδιότητας στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, όσο και ως προς το επίπεδο εξειδίκευσης σε περιβαλλοντικά θέματα.

Για την αποτελεσματική καταπολέμηση αυτής της σύνθετης και πολύπλοκης μορφής εγκλήματος είναι επίσης απαραίτητο να διαθέτουν οι αρχές επιβολής του νόμου ένα καλό επίπεδο γνώσεων και εξειδίκευσης, για τους ίδιους λόγους που επισημάνθηκαν και για το δικαστικό σώμα. Γενικά, η αξιολόγηση έδειξε ότι ο βαθμός εξειδίκευσης των αρχών επιβολής του νόμου είναι μεγαλύτερος από τον βαθμό εξειδίκευσης του δικαστικού σώματος.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν δημιουργήσει εξειδικευμένες κεντρικές υπηρεσίες στο πλαίσιο των αρχών επιβολής του νόμου που ασχολούνται με το περιβαλλοντικό έγκλημα, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις στηρίζουν τις τοπικές αρχές ή συντονίζουν τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εγκλημάτων σε ολόκληρη τη χώρα και την ύπαρξη συνεργειών μεταξύ των διαφόρων επιπέδων παρέμβασης, με υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης. Έτσι διευκολύνεται και η επικοινωνία μεταξύ αστυνομίας και εισαγγελικών αρχών. Σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχουν επίσης αποκεντρωμένες εξειδικευμένες μονάδες σε τοπικό και/ή περιφερειακό επίπεδο που χειρίζονται ειδικά τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Η ύπαρξη τέτοιων ειδικών υπηρεσιών/μονάδων έρευνας και αστυνομικών ερευνητών και ομάδων για τον χειρισμό υποθέσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος έχει θεωρηθεί ορθή πρακτική. Τέτοιες εξειδικευμένες αστυνομικές υπηρεσίες/μονάδες δεν υπάρχουν σε άλλα κράτη μέλη και/ή στην εθνική αστυνομία δεν υπάρχει εξειδίκευση ή υπάρχει μερική εξειδίκευση στο περιβαλλοντικό έγκλημα, με εξειδικευμένο προσωπικό που ασχολείται με το περιβαλλοντικό έγκλημα μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων ή μόνο σε κεντρικό και όχι σε τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, υπογραμμίστηκε ότι η δημιουργία εξειδικευμένων αρμόδιων μονάδων εντός των αστυνομικών δυνάμεων θα μπορούσε να ενισχύσει την ικανότητα αποτελεσματικότερης διερεύνησης εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, και ιδίως υποθέσεων σοβαρού οργανωμένου εγκλήματος. Η σημασία του σημείου αυτού τονίζεται επίσης στα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2016, για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι κεντρικές υπηρεσίες που ειδικεύονται στο περιβαλλοντικό έγκλημα ανήκουν στα τμήματα δίωξης οικονομικού και χρηματοοικονομικού εγκλήματος της εθνικής αστυνομίας, που περιλαμβάνουν επίσης τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος, ή οι έρευνες σχετικά με περιβαλλοντικά εγκλήματα ανατίθενται στις υπηρεσίες οικονομικού εγκλήματος της αστυνομίας.

Δεδομένου ότι το περιβαλλοντικό έγκλημα υποκινείται κυρίως από το οικονομικό κέρδος, από οργανωτική άποψη, οι εν λόγω δομές και τα οργανωτικά μέτρα είναι κατάλληλα ώστε να διαχειριστούν επαρκώς τις οικονομικές πτυχές των ερευνών για το περιβαλλοντικό έγκλημα και οι προσεγγίσεις αυτές μπορούν να θεωρηθούν βέλτιστες πρακτικές.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, το προσωπικό της αστυνομίας που είναι επιφορτισμένο με την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, είναι ανεπαρκές, και αυτό δεν επιτρέπει στην αστυνομία να αναζητά έγκαιρα αυτές τις συχνά κρυφές μορφές εγκλήματος.

Τα τελωνεία συμμετέχουν επίσης στην αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους για τον έλεγχο της διασυνοριακής κυκλοφορίας εμπορευμάτων, ιδίως όσον αφορά τις διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων. Σε γενικές γραμμές, στα περισσότερα κράτη μέλη φαίνεται να είναι εδραιωμένα και οργανωμένα και να εκτελούν ικανοποιητικά αυτά τα καθήκοντα και τις αναλύσεις κινδύνου· ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται ότι δεν διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρογνομosύνη για την αντιμετώπιση παράνομων μεταφορών αποβλήτων και συγκεκριμένων ζητημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα (καθώς ο τομέας ειδικεισής τους είναι κυρίως οι φόροι), ή δεν διαθέτουν επαρκείς ανθρώπινους πόρους.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη που δεν το έχουν ακόμη πράξει προτρέπονται να δημιουργήσουν εξειδικευμένες μονάδες εντός των εθνικών αστυνομικών υπηρεσιών τους, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, για τη διερεύνηση περιπτώσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, το ταχύτερο δυνατό, με στόχο την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διατηρήσουν και/ή, κατά περίπτωση, να αυξήσουν, το επίπεδο εξειδίκευσης του προσωπικού των αρχών επιβολής του νόμου που ασχολείται με έρευνες στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα, προκειμένου να διασφαλιστεί η κατάλληλη εμπειρογνωμοσύνη για την αντιμετώπιση τέτοιων σύνθετων μορφών εγκλήματος.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να παράσχουν επαρκείς ανθρώπινους πόρους στις σχετικές μονάδες/υπηρεσίες των αρχών επιβολής του νόμου ή να τις αναπτύξουν περαιτέρω, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα επιθεώρησης και επιβολής του νόμου στην αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.*

VIII – ΔΟΜΕΣ – ΑΛΛΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην πλειονότητα των κρατών μελών, η διοικητική οργάνωση στον τομέα του περιβάλλοντος είναι γενικά εδραιωμένη και οι περιβαλλοντικές αρχές είναι συνήθως οι κύριοι παράγοντες για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και των αδικημάτων, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων και αδικημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, λόγω του γενικά καλού επιπέδου γνώσεων και εμπειρογνωμοσύνης που διαθέτουν και δεδομένου ότι είναι συχνά οι πρώτοι που εντοπίζουν περιπτώσεις μη συμμόρφωσης σε αυτόν τον τομέα.

Το υπουργείο στις αρμοδιότητές του οποίου περιλαμβάνεται το περιβάλλον είναι η κεντρική κρατική διοικητική αρχή στον τομέα αυτόν. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η διεξαγωγή ελέγχων και επιθεωρήσεων στον τομέα του περιβάλλοντος και η επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε περίπτωση διοικητικών παραβάσεων ανατίθεται συνήθως σε άλλα διοικητικά κυβερνητικά όργανα, όπως στις επιθεωρήσεις περιβάλλοντος και/ή σε ειδικούς οργανισμούς. Ωστόσο, τα όργανα αυτά έχουν σχεδιαστεί διαφορετικά και οι εξουσίες τους και/ή ο αριθμός των υπαλλήλων τους διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Στην πλειοψηφία των κρατών μελών, οι τοπικές διοικητικές αρχές διαδραματίζουν επίσης ενεργό ρόλο στην πρόληψη του περιβαλλοντικού εγκλήματος και την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και συνήθως έχουν επίσης και την εξουσία να επιβάλλουν κυρώσεις για τα περιβαλλοντικά αδικήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, ο βαθμός εξειδίκευσης και γνώσης που διαθέτουν οι διοικητικές περιβαλλοντικές αρχές πάνω σε περιβαλλοντικά θέματα είναι γενικά ικανοποιητικός ή επαρκής, αν και σε διαφορετικό βαθμό.

Σε ένα κράτος μέλος, υφίσταται εξειδικευμένη μονάδα που περιλαμβάνει όχι μόνο εισαγγελείς, αλλά και αστυνομικούς και τεχνικούς με δίκτυο σε όλη την επικράτεια για την παροχή συνδρομής σε όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα· αυτό μπορεί να θεωρηθεί βέλτιστη πρακτική.

Σε κάποια κράτη μέλη, ενδέχεται να υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά την εξειδίκευση του διοικητικού τομέα στον συγκεκριμένο τομέα εγκληματικότητας, προκειμένου οι αρμόδιοι επαγγελματίες να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για πιο αποτελεσματική διενέργεια επιθεωρήσεων.

Επιπλέον, δεδομένου ότι η διερεύνηση περιπτώσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα, αποτελεί πολύπλοκο εγχείρημα, τόσο από νομική/διαδικαστική άποψη όσο και λόγω των πραγματικών/επιστημονικών πτυχών της, η ειδική τεχνική εμπειρογνωμοσύνη είναι καθοριστική για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχει έλλειψη ειδικευμένης και ανεξάρτητης εμπειρογνωμοσύνης. Η δημιουργία εξειδικευμένων φορέων ή οργανισμών για την παροχή της εν λόγω εμπειρογνωμοσύνης στις αρχές επιβολής του νόμου σε μερικά κράτη μέλη μπορεί να θεωρηθεί ορθή πρακτική.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αποφασίσει να αναθέσουν σε διοικητικούς φορείς ποινικές αρμοδιότητες ανάλογες με εκείνες των ανακριτών της αστυνομίας, όσον αφορά τον εντοπισμό και τη διερεύνηση περιπτώσεων περιβαλλοντικού εγκλήματος. Μπορούν να διεξάγουν επιθεωρήσεις, να χρησιμοποιούν βία, να εισέρχονται σε εγκαταστάσεις και να λαμβάνουν δείγματα. Η λύση αυτή επιτρέπει την υψηλή εξειδίκευση των μονάδων που είναι επιφορτισμένες με την έρευνα, αποφεύγοντας έτσι τα κενά στη συνεργασία μεταξύ των διοικητικών υπηρεσιών και των αρχών επιβολής του νόμου και απλουστεύοντας τη διαβίβαση πληροφοριών εντός των υπηρεσιών ερευνών.

Σε άλλα κράτη μέλη οι διοικητικοί επιθεωρητές έχουν μόνο διοικητικές εξουσίες και δεν διαθέτουν εξουσίες επιβολής ποινικών κυρώσεων. Ως εκ τούτου, σε περιπτώσεις που αφορούν το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα, πρέπει να βασίζονται στην αστυνομία, τη συνοριακή αστυνομία ή τα τελωνεία.

Η αξιολόγηση επισήμανε ορισμένες από τις συνέπειες της μη ανάθεσης ερευνητικών εξουσιών στις περιβαλλοντικές αρχές, κάτι που αποτελεί τροχοπέδη για τη διεξαγωγή αποτελεσματικών ερευνών στον τομέα της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Πρώτον, οι επαγγελματικές δεξιότητες και γνώσεις του διοικητικού προσωπικού που ασχολείται με το περιβάλλον δεν αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Επιπλέον, το σύστημα αυτό διατρέχει τον κίνδυνο του «διδι κάζει», όταν οι περιβαλλοντικές αρχές διερευνούν εγκλήματα που συνδέονται με αυτά τα εγκλήματα (όπως η απάτη και η φοροδιαφυγή) και η αστυνομία διερευνά επίσης τα ίδια εγκλήματα.

Ως εκ τούτου, προτάθηκε η ανάθεση (περιορισμένων) εξουσιών ποινικής έρευνας στους διοικητικούς επιθεωρητές, ιδίως στα κράτη μέλη όπου οι κύριοι φορείς είναι οι περιβαλλοντικές αρχές. Εάν η εν λόγω λύση δεν είναι εφικτή σε ορισμένα κράτη μέλη, συνιστάται να εξασφαλίζονται την εύρυθμη συνεργασία στις έρευνες μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των εισαγγελιών, αφενός, και των διοικητικών αρχών, αφετέρου.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι επιθεωρητές περιβάλλοντος στις δραστηριότητές τους στον τομέα της επιβολής της νομοθεσίας επικουρούνται, επομένως, από την αστυνομία και τα τελωνεία, που διαδραματίζουν υποστηρικτικό ρόλο: η αστυνομία, με την ακινητοποίηση και τον έλεγχο οχημάτων στους δρόμους και σκαφών στους ποταμούς, και οι τελωνειακές αρχές με την παρακολούθηση και τον έλεγχο των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων, ιδίως με τον έλεγχο των ροών αποβλήτων στα σημεία συνοριακής διέλευσης εισόδου/εξόδου. Η συνοριακή αστυνομία και η ακτοφυλακή μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιον ρόλο σε αυτόν τον τομέα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι ανωτέρω αρχές διενεργούν επίσης έρευνες στον τομέα αυτόν με δική τους πρωτοβουλία, συμπεριλαμβανομένων των από κοινού ερευνών.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία των διοικητικών φορέων για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα, ο αριθμός των επιθεωρητών που είναι επιφορτισμένοι με την αντιμετώπιση των αδικημάτων στον τομέα αυτόν και οι όροι απασχόλησής τους θα πρέπει να είναι επαρκείς για να διασφαλίζεται ότι δεν θα παραιτούνται μετά από κατάλληλη κατάρτιση.

Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη οι αρμόδιες υπηρεσίες των περιβαλλοντικών διοικήσεων είναι επί του παρόντος υποστελεχωμένες και η έλλειψη επαρκών συνολικών ανθρώπινων πόρων περιορίζει τις ικανότητες διενέργειας των δραστηριοτήτων ελέγχου με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.

Στις περιπτώσεις αυτές, οι αξιολογητές πρότειναν τη διάθεση περισσότερου προσωπικού στις υπηρεσίες διαχείρισης και ελέγχου, προκειμένου να αυξηθούν οι δυνατότητες παρέμβασης, ιδίως με περισσότερες επιθεωρήσεις, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν στην ανάπτυξη προληπτικών μέτρων όσον αφορά το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου αυτού που σχετίζεται με τα απόβλητα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διατηρήσουν και/ή, κατά περίπτωση, να αυξήσουν περαιτέρω το επίπεδο εξειδίκευσης και τις δεξιότητες του προσωπικού των διοικητικών αρχών τους που ασχολείται με περιβαλλοντικά αδικήματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σχετίζονται με τα απόβλητα, προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής εμπειρογνωμοσύνη σε αυτόν τον σύνθετο και τεχνικό τομέα.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να διασφαλίσουν την επαρκή στελέχωση των διοικητικών αρχών τους στον τομέα του περιβάλλοντος, για την αποτελεσματική και προορατική άσκηση δραστηριοτήτων ελέγχου, ιδίως με επαρκή αριθμό επιθεωρήσεων, ώστε να παρακολουθείται η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία και να εντοπίζονται τα σχετικά αδικήματα.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να εξετάσουν, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο, τη δυνατότητα ανάθεσης (περιορισμένων) εξουσιών ποινικής έρευνας στους διοικητικούς επιθεωρητές στον τομέα του περιβάλλοντος, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητά τους να εντοπίζουν και να διερευνούν τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που σχετίζονται με τα απόβλητα.*

ΙΧ- ΛΟΜΕΣ

- ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Καθώς το περιβαλλοντικό έγκλημα έχει εγκάρσιο χαρακτήρα, με εμπλοκή πολλών αρχών σε εθνικό επίπεδο, η πολυτομεακή προσέγγιση είναι καίριας σημασίας για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμησή του.

Στο πλαίσιο αυτό, για την ομαλή λειτουργία του εθνικού περιβαλλοντικού συστήματος και των δράσεων επιβολής στον τομέα αυτόν, απαιτούνται στενός και αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των θεσμών και συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών δημόσιων παραγόντων σε επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο, καθώς και μεταξύ κεντρικών και τοπικών/περιφερειακών αρχών, προκειμένου να συντονίζονται οι πρωτοβουλίες και να ενισχύονται η ανταλλαγή δεδομένων, η τεχνική υποστήριξη και οι ερευνητικές μέθοδοι.

Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερα με τον ορισμό ενός οργάνου όπου θα συμμετέχουν εκπρόσωποι υπουργείων, κυβερνητικών φορέων και άλλων εμπλεκόμενων αρμοδίων για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι συνεδριάσεις συντονισμού θα πρέπει να συγκαλούνται σε τακτική βάση και να περιλαμβάνουν τη συμμετοχή μη μόνιμων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων και των ΜΚΟ, εάν κρίνεται αναγκαίο.

Ωστόσο, μόνο σε λίγα κράτη μέλη έχουν συσταθεί τέτοιου είδους κεντρικά όργανα ή ομάδες εργασίας ή μορφές διυπουργικής συνεργασίας που να εξασφαλίζουν τον συντονισμό. Εκτός από αυτές τις εξαιρέσεις, στα περισσότερα κράτη μέλη δεν έχει οριστεί καμία αρχή σε κεντρικό επίπεδο για να αναλάβει ηγετικό ρόλο όσον αφορά την επιβολή της νομοθεσίας και τη διαχείριση ζητημάτων σχετικά με το περιβάλλον και τα απόβλητα, και οι αρμοδιότητες σε αυτόν τον τομέα διαμερίζονται συχνά μεταξύ διαφόρων φορέων.

Στο πλαίσιο αυτό η αξιολόγηση κατέδειξε ότι ενώ είναι σημαντικό να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι οργανισμοί στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, όπου δεν υπάρχει κεντρική γενική αρχή για τον καθορισμό πολιτικών και προτεραιοτήτων, η συνεργασία είναι κατακερματισμένη και, ως εκ τούτου, ίσως αποδειχθεί δύσκολο να εξασφαλιστεί συντονισμένη και δομημένη αντιμετώπιση αυτής της εθνικής ευθύνης.

Κατά συνέπεια, υπογραμμίστηκε η χρησιμότητα δημιουργίας ενός κεντρικού οργάνου ή μιας μόνιμης πλατφόρμας ή δομής σε κεντρικό επίπεδο για τη συνεργασία και τον συντονισμό του έργου των αρμόδιων αρχών, συμπεριλαμβανομένων των εισαγγελέων και των δικαστών, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ όλων όσων εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και να αυξηθεί η ανθεκτικότητα του συστήματος επιβολής του νόμου για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τα πορίσματα των αξιολογήσεων, οι μορφές, οι λεπτομέρειες και τα επίπεδα συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών.

Επί του παρόντος, σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο για τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αρχών σε υποθέσεις που αφορούν περιβαλλοντικά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων όσων σχετίζονται με τα απόβλητα, και η συνεργασία μεταξύ των θεσμών γίνεται συχνότερα σε «ad hoc» και ανεπίσημη βάση, μέσω προσωπικών επαφών, χωρίς επίσημη συμφωνία μεταξύ των διαφόρων αρχών.

Παρότι συνήθως αυτού του τύπου η λειτουργία δεν δείχνει να οδηγεί σε προβλήματα στην πράξη, ένα σύστημα που βασίζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και στα προσωπικά χαρακτηριστικά και την καλή θέληση των συμμετεχόντων δεν συνιστά τον βέλτιστο τρόπο διασφάλισης εύρυθμης συνεργασίας, καθώς μπορεί να αποδειχτεί εύθραυστο σε ορισμένες απρόσμενες περιστάσεις· επιπλέον, μπορεί να εγερθεί ζήτημα μετάδοσης της τεχνογνωσίας, καθώς η γνώση συχνά εξαφανίζεται όταν αποχωρεί το προσωπικό και δεν υφίσταται διαδικασία μεταβίβασής της προς τους διαδόχους.

Άλλα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει πιο προηγμένες και αποτελεσματικές μορφές αλληλεπίδρασης, οι οποίες στις επιμέρους εκθέσεις επισημάνθηκαν ως ορθές πρακτικές. Σε ορισμένα εξ αυτών έχουν συναφθεί πρωτόκολλα ή μνημόνια συνεννόησης μεταξύ όλων των συναρμόδιων αρχών προκειμένου να ξεκαθαριστούν οι ρόλοι/ευθύνες της κάθε εμπλεκόμενης αρχής και να διευκολυνθεί η συντονισμένη δράση σε επιχειρησιακό και στρατηγικό επίπεδο.

Καλό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί επίσης να θεωρηθεί η θέσπιση επίσημων δικτύων σε εθνικό επίπεδο, με αντιπροσώπους όλων των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, σαν αυτά που ήδη υφίστανται σε ορισμένα κράτη μέλη.

Λόγω της περιπλοκότητας του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, όπου εμπλέκεται πληθώρα παραγόντων, στο πλαίσιο της αμοιβαίας αξιολόγησης υπογραμμίστηκε επανειλημμένως ότι ένα επίσημο και δομημένο διαθεσμικό πλαίσιο θα συνεισέφερε στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ πολλαπλών φορέων σε αυτόν τον τομέα· θα κάλυπτε επίσης την εφαρμογή μιας πιο συστηματικής ανταλλαγής πληροφοριών και τη δημιουργία κοινών βάσεων δεδομένων.

Ο δομημένος συντονισμός των προσπαθειών θα μπορούσε εύκολα, και σχεδόν χωρίς κόστος, να δημιουργήσει συνέργειες προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα του εθνικού συστήματος για την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Υπενθυμίζεται επίσης, ειδικά όσον αφορά τις μεταφορές αποβλήτων, ότι σύμφωνα με το άρθρο 50 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 660/2014, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβαίνουν σε ρυθμίσεις για τη συνεργασία μεταξύ των αρχών που μετέχουν στις επιθεωρήσεις στο πλαίσιο της εφαρμογής ενός σχεδίου επιθεωρήσεων.

Η ομαλή συνεργασία μεταξύ των φορέων της διοίκησης και των δικαστικών αρχών και ιδίως η παραπομπή των περιβαλλοντικών αδικημάτων στους εισαγγελείς, που αποφασίζουν εάν τα στοιχεία της υπόθεσης πληρούν τα κριτήρια για ποινική δίωξη και επιβολή ποινικής κύρωσης, είναι επίσης ουσιαστικής σημασίας.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να θεσπίσουν ένα επίσημο και δομημένο διαθέσιμο πλαίσιο για συνεργασία σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων που σχετίζονται με την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, στη βάση μιας πολυτομεακής προσέγγισης, πιθανώς μέσω πρωτοκόλλων ή μνημονίων συνεννόησης.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ορισμού ενός κεντρικού οργάνου/οντότητας ή πλατφόρμας σε εθνικό επίπεδο, που θα έχει την ευθύνη συντονισμού των προσπαθειών όλων των αρχών που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, με σκοπό την επίτευξη συνεργειών, καθώς και τη μεγιστοποίηση της ετοιμότητας και των ικανοτήτων αντίδρασης.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εξασφαλίζουν τη συστηματική ανταλλαγή πληροφοριών και τη δημιουργία κοινών βάσεων δεδομένων με στοιχεία για το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου των εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, μεταξύ όλων των αρμόδιων αρχών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση τέτοιου είδους εγκληματικών δραστηριοτήτων.*

X - ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, τεχνικού χαρακτήρα και σε διαρκή εξέλιξη και απαιτεί, επομένως, υψηλό βαθμό κατανόησης από τις υπηρεσίες της διοίκησης, τις αρχές επιβολής του νόμου, τους εισαγγελείς, καθώς και από τους δικαστές.

Κατά συνέπεια, αποτελεί σημαντική πρόκληση για όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες το να διατηρήσουν την εμπειρογνωμοσύνη τους, παραμένοντας σταθερά ενήμεροι για τις νομικές και διαδικαστικές απαιτήσεις σχετικά με τις πρακτικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτής της νομοθεσίας (π.χ. ανάκριση σε διαφορετικά στάδια της διοικητικής/ποινικής διαδικασίας· δειγματοληψία κατά τρόπο αποδεκτό για αποδεικτικά στοιχεία) και τις ιδιαιτερότητες του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.

Όσον αφορά την εσφαλμένη ταξινόμηση των αποβλήτων και/ή τις εσφαλμένες δηλώσεις φορτίου, είναι επίσης σημαντικό οι φορείς διαχείρισης αποβλήτων που συλλέγουν ή μεταφέρουν απόβλητα σε επαγγελματική βάση να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι, καθώς αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας στο σύστημα διαχείρισης αποβλήτων.

Σε ορισμένες από τις εκθέσεις αξιολόγησης επισημάνθηκε ότι είναι απαραίτητο ένα βασικό επίπεδο κατάρτισης για τις αρχές που είναι αρμόδιες για τον έλεγχο των μεταφορών αποβλήτων, ώστε να μπορούν να εντοπίζουν ευκολότερα τις παράνομες μεταφορές αποβλήτων και, μετά τον εντοπισμό μιας ύποπτης αποστολής, να μπορούν να την συγκρίνουν με το φορτίο που δηλώνεται στα έγγραφα. Για τον σκοπό αυτόν, η εξειδικευμένη κατάρτιση για αυτούς τους φορείς θα έπρεπε να αφορά μεταξύ άλλων τη συλλογή, την ανάλυση και την εμπειρογνωμοσύνη ως προς την εκτίμηση των δειγμάτων.

Συνεπώς, και λόγω των ιδιαίτερων απαιτήσεων του εντοπισμού και της διερεύνησης περιβαλλοντικών παραβάσεων και εγκλημάτων, είναι ζωτικής σημασίας η βασική, τακτική και συνεχής ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των ανωτέρω επαγγελματιών σε όλα τα επίπεδα, από την αρχή της σταδιοδρομίας τους. Η κατάρτιση αυτή μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των δεξιοτήτων και των γνώσεών τους και να αυξήσει την ευαισθητοποίησή τους για αυτές τις εγκληματικές δραστηριότητες με σκοπό την επιτυχή διερεύνηση και δίωξη των εγκλημάτων αυτού του είδους.

Σε ορισμένα κράτη μέλη καταβάλλονται σημαντικές προσπάθειες και επενδύονται μέσα και ανθρώπινοι πόροι για την παροχή ευρείας, εξειδικευμένης κατάρτισης στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, προς τους αρμόδιους φορείς που εμπλέκονται στην πρόληψη και την καταπολέμηση αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων και που έχουν ένα υψηλό επίπεδο τεχνικής και νομικής εμπειρογνομosύνης, αντίστοιχο των προκλήσεων που τίθενται από αυτές τις μορφές εγκληματικότητας.

Σε άλλα κράτη μέλη υπάρχει περιθώριο βελτίωσης, καθώς η κατάρτιση που παρέχεται στο προσωπικό ορισμένων αρμόδιων αρχών εκτιμάται ως ακατάλληλη και ανεπαρκής, καθώς δεν είναι τακτική και/ή δεν προσφέρεται καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας, ή, όπου είναι διαθέσιμη, δεν είναι υποχρεωτική.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη συνήθως δεν παρέχουν το ίδιο επίπεδο κατάρτισης σε όλο το προσωπικό όλων των αρμόδιων αρχών. Σε γενικές γραμμές, η κατάρτιση που παρέχεται στις περιβαλλοντικές αρχές είναι πιο ικανοποιητική.

Όσον αφορά την αστυνομία, η κατάρτιση είναι γενικά επαρκής, αν και με εξαιρέσεις σε ορισμένα κράτη μέλη όπου υπάρχει περιθώριο βελτίωσης. Η κατάρτιση αυτή θα έπρεπε να περιλαμβάνει τη χρήση πηγών πληροφοριών, την ανάλυση δεδομένων και τις τεχνικές εντοπισμού και διερεύνησης για την απόκτηση επαρκών αποδεικτικών στοιχείων σε συγκεκριμένες περιβαλλοντικές υποθέσεις, ιδίως σε κράτη μέλη όπου εξουσίες διεξαγωγής έρευνας έχει μόνο η αστυνομία.

Η χρησιμότητα της βελτίωσης της εκπαίδευσης των αστυνομικών, όπου είναι απαραίτητο, μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης των εκπαιδευτών και μέσω της διάχυσης γνώσεων για την περιβαλλοντική νομοθεσία έχει επίσης επισημανθεί ως ένα δυνητικό όφελος.

Αναφορικά με τα τελωνεία, η κατάρτιση σε αυτόν τον τομέα θεωρείται ανεπαρκής σε μια σειρά κρατών μελών, καθώς τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν έχουν ακόμη, ή όχι επαρκώς, ενταχθεί στην εξειδικευμένη κατάρτιση σε τακτική βάση. Για τις εν λόγω αρχές η κατάρτιση θα πρέπει να καλύπτει ιδίως την ταξινόμηση των αποβλήτων και τη διαφοροποίηση μεταξύ αποβλήτων και υποπροϊόντων.

Σε ό,τι αφορά το δικαστικό σώμα, η κατάσταση είναι γενικώς μη ικανοποιητική, καθώς η εξειδικευμένη κατάρτιση των εισαγγελέων και ειδικά των δικαστών σε αυτόν τον τομέα είναι ανύπαρκτη ή ανεπαρκής. Μόνο σε λίγα κράτη μέλη συμμετέχουν ενίοτε σε δραστηριότητες κατάρτισης που διοργανώνονται στο εξωτερικό από τα όργανα της ΕΕ ή από άλλες χώρες.

Η αξιολόγηση επισήμανε αναφορικά με αυτό το θέμα ότι οι εισαγγελείς και οι δικαστές, τουλάχιστον όσοι χειρίζονται υποθέσεις που αφορούν το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, πρέπει να είναι καλά καταρτισμένοι ώστε να διαχειρίζονται ιδιαίτερος περίπλοκα νομικά ζητήματα κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με σκοπό να αποφασίζουν αν, αντιστοίχως, θα ασκήσουν δίωξη ή θα εκδικάσουν μια υπόθεση (ιδίως δια του καθορισμού της σοβαρότητας της περιβαλλοντικής ζημίας). Συνεπώς απαιτείται ειδική κατάρτιση για την περίπτωσή τους.

Σε ένα κράτος μέλος, η από κοινού κατάρτιση εισαγγελέων και αστυνομικών και η παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης από εισαγγελείς σε αστυνομικούς και τελωνειακούς θεωρήθηκαν παραδείγματα βέλτιστης πρακτικής.

Σε κάποια κράτη μέλη, η ευθύνη συντονισμού και υλοποίησης των σχετικών δράσεων κατάρτισης, όχι μόνο για τα στελέχη του θεσμού που παρέχει την κατάρτιση αλλά και για το προσωπικό άλλων θεσμών, έχει ανατεθεί σε έναν μόνο φορέα, συνηθέστερα στις περιβαλλοντικές αρχές, που παρέχει κατάρτιση σε αστυνομικούς, τελωνειακούς και συνοριοφύλακες, ενώ σε λίγες περιπτώσεις το έργο αυτό επιτελείται από την αστυνομία. Σε άλλα κράτη μέλη, η κάθε αρχή διενεργεί την κατάρτιση εντός της δικής της σφαίρας αρμοδιοτήτων για το προσωπικό της.

Σε ένα κράτος μέλος, κατάρτιση παρέχεται επίσης με τη μορφή μαθημάτων εξ αποστάσεως (ηλεκτρονική μάθηση), κάτι που μπορεί να θεωρηθεί καλή πρακτική και αποτελεσματική μέθοδος κατάρτισης με θετική οικονομική διάσταση δεδομένου του σχετικά χαμηλού κόστους των εργαλείων ΤΠΕ.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης επισημάνθηκε ότι τα τακτικά από κοινού μαθήματα κατάρτισης με τη συμμετοχή δικαστών, εισαγγελέων, αστυνομικών και μονάδων της διοίκησης για την ανταλλαγή εμπειριών είναι εξαιρετικά χρήσιμα, καθώς επιτρέπουν όχι μόνο ανταλλαγή εμπειριών αλλά και τη δυνατότητα εστίασης σε προβλήματα και πιθανές λύσεις από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Πέρα από την κατάρτιση που παρέχεται σε εθνικό επίπεδο, συναφείς οργανισμοί της ΕΕ, όπως ο CEPOL, και δίκτυα της ΕΕ, όπως το EnviCrimeNet, το ευρωπαϊκό δίκτυο Εισαγγελέων για το Περιβάλλον (ENPE) και το Φόρουμ Δικαστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον (EUFJE), παρέχουν επίσης ή συμβάλλουν στην εξειδικευμένη κατάρτιση στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος· ωστόσο, σε γενικές γραμμές τα κράτη μέλη δεν αξιοποιούν πλήρως αυτή τη δυνατότητα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Λαμβάνοντας υπόψη τον σύνθετο και πολυεπίπεδο χαρακτήρα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, συνιστάται στα κράτη μέλη να διατηρήσουν ή να ενισχύσουν την τακτική και συνεχή σε βάθος κατάρτιση σε αυτόν τον τομέα για όλους τους επαγγελματίες που συμμετέχουν στην καταπολέμηση αυτών των μορφών εγκληματικότητας, συμπεριλαμβανομένων των εισαγγελέων και των δικαστών.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα παροχής ή θέσπισης διαθεσμικού σχεδιασμού της κατάρτισης με σκοπό την παροχή από κοινού κατάρτισης που θα συγκεντρώνει όλους τους συναφείς εμπλεκόμενους στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και θα διευκολύνει την ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των εισαγγελικών αρχών.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ευκαιρίες κατάρτισης που είναι διαθέσιμες σε επίπεδο ΕΕ, όπως τον CEPOL και τα σχετικά δίκτυα, καθώς και σε διεθνές επίπεδο, διασφαλίζοντας την τακτική συμμετοχή σε αυτές τις δραστηριότητες κατάρτισης των σχετικών ενδιαφερόμενων που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν τη δυνατότητα χρήσης μεθόδων ηλεκτρονικής μάθησης στην περιβαλλοντική κατάρτιση, για όλους τους φορείς που εμπλέκονται στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.*

II - ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν ειδική νομοθεσία για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Ωστόσο, η ακρίβεια των νομικών ορισμών, τα επίπεδα των κυρώσεων και το εύρος των ερευνητικών εργαλείων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει στο εθνικό τους δίκαιο την οδηγία 2008/99/ΕΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, και τα περισσότερα έχουν θεσπίσει επαρκή νομικά πλαίσια για την προστασία του περιβάλλοντος. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν τηρήσει μόνο τα ελάχιστα πρότυπα της ανωτέρω οδηγίας, ενώ άλλα έχουν εφαρμόσει λεπτομερέστερες και ευρύτερες ρυθμίσεις. Σε κάποια κράτη μέλη η προστασία του περιβάλλοντος κατοχυρώνεται στο σύνταγμα.

Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη δεν υπάρχει ενιαίο νομικό κείμενο που να καλύπτει όλα τα περιβαλλοντικά αδικήματα. Συνήθως περιλαμβάνονται στον Ποινικό Κώδικα και/ή σε άλλες ειδικές νομοθετικές πράξεις για το περιβάλλον. Η πολυδιάσπαση του νομικού πλαισίου σε διάφορα νομοθετήματα που ρυθμίζουν κάθε είδους πράξεις που μπορεί να επιφέρουν βλάβες στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία μπορεί να οδηγήσει σε επιπλοκές και δυνητικές επικαλύψεις. Συνεπώς, τα κράτη μέλη ενθαρρύνθηκαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να αναθεωρήσουν την εθνική τους νομοθεσία στον τομέα αυτόν και να τη συγκεντρώσουν σε ένα ενιαίο νομικό κείμενο.

Οι νομικοί ορισμοί των περιβαλλοντικών αδικημάτων και τα κριτήρια για την αξιολόγηση της σοβαρότητας των σχετικών εγκλημάτων ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών, και συνήθως βασίζονται σε έννοιες όπως ο κίνδυνος που δημιουργούν ή η ζημιά που προκαλούν στην ανθρώπινη ζωή ή υγεία, ή στο περιβάλλον.

Ωστόσο, σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχουν σαφή προκαθορισμένα κριτήρια για την αξιολόγηση της κλίμακας της περιβαλλοντικής ζημίας και συχνά υπάρχει περιορισμένη νομολογία σχετικά με το πώς τα δικαστήρια ορίζουν αυτούς τους όρους. Συχνότερα, στην πράξη, η περιβαλλοντική ζημιά, ο κίνδυνος ζημίας και η έκταση της ζημίας, μαζί με άλλους σχετικούς παράγοντες, αξιολογούνται κατά περίπτωση από τις δικαστικές αρχές.

Εν προκειμένω, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι διαφορετικές αντιλήψεις ως προς τη σοβαρότητα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, περιλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, μπορεί να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα των ενεργειών που αναλαμβάνονται για την αντιμετώπιση αυτών των μορφών εγκληματικότητας και ότι είναι, συνεπώς, σημαντικό όλες οι εθνικές αρχές να ακολουθούν παρόμοια προσέγγιση και να εφαρμόζουν τις ίδιες διαδικασίες για σοβαρά εγκλήματα στον εν λόγω τομέα, μεταξύ άλλων με παραπομπή της υπόθεσης στη δικαιοσύνη, όπου απαιτείται.

Ορισμένες έννοιες, όπως η «ουσιαστική βλάβη» που αναφέρεται στο άρθρο 3 της οδηγίας 2008/99/EK, η περιβαλλοντική ζημιά, τα ΟΤΚΖ κτλ. είναι υπερβολικά αόριστες και ασαφείς: σε πολλές περιπτώσεις, τα κριτήρια, οι κατευθυντήριες γραμμές ή οι οδηγίες για τον ορισμό τους είτε δεν υπάρχουν καθόλου, είτε δεν επαρκούν.

Ένα άλλο πρόβλημα που επίσης εντοπίστηκε επανειλημμένως στις αξιολογήσεις ήταν η έλλειψη σαφούς διάκρισης μεταξύ εγκλημάτων και πλημμελημάτων και/ή του καθεστώτος διοικητικών ή ποινικών κυρώσεων, λόγω απουσίας ξεκάθαρων κριτηρίων που να καθορίζουν ποιο καθεστώς θα πρέπει να ισχύει. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος δεν φαίνεται να ορίζει σαφώς και επακριβώς πότε τα αδικήματα ήσσονος σημασίας πρέπει να καταγγέλλονται στην αστυνομία ή στον εισαγγελέα. Ως αποτέλεσμα, η εισαγγελική αρχή μπορεί να μην διερευνήσει την υπόθεση, αφήνοντας στις αρμόδιες διοικητικές αρχές την ευθύνη λήψης κατάλληλων μέτρων.

Ως εκ τούτου, έχουν γίνει συστάσεις στα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερης σαφήνειας και ομοιομορφίας στον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου και του καθεστώτος κυρώσεων, και τη διαφοροποίηση, στη βάση επακριβών, προκαθορισμένων κριτηρίων, μεταξύ των ποινικών αδικημάτων και των διοικητικών παραβάσεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα είναι δυνατόν το κάθε περιβαλλοντικό αδίκημα να αντιμετωπίζεται κατά τον καταλληλότερο τρόπο και να διασφαλίζεται η παραπομπή της υπόθεσης στη δικαιοσύνη όταν μια παράβαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας γεννά ποινική ευθύνη.

Σε ορισμένα κράτη μέλη τα μέτρα ποινικού δικαίου αποτελούν την έσχατη λύση και τα περιβαλλοντικά ζητήματα αντιμετωπίζονται σχεδόν αποκλειστικά από τις διοικητικές υπηρεσίες. Τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν από τις εθνικές αρχές σχετικά με το θέμα αυτό συνδέονται με τα συστατικά στοιχεία του εγκλήματος και τα πρότυπα που πρέπει να πληρούνται για τα αποδεικτικά στοιχεία, ή με την εκτίμηση ότι η διοικητική επιβολή θεωρείται λιγότερο προβληματική και περισσότερο αποτελεσματική από την παραπομπή στη δικαιοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ποινική δίωξη είναι συχνά χρονοβόρα και διαδικαστικά δύσκολη. Η αξιολόγηση περιέλαβε συστάσεις προς τα εν λόγω κράτη μέλη με σκοπό τον επαναπροσδιορισμό της ισορροπίας μεταξύ της διοικητικής και της ποινικής προσέγγισης του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Πέραν των κανόνων της νομοθεσίας, μπορεί να είναι χρήσιμες επίσημες συμφωνίες ή πρωτόκολλα μεταξύ των αρμόδιων αρχών που ασχολούνται με περιβαλλοντικά αδικήματα, ή κατευθυντήριες γραμμές προς αυτές, που θα ξεκαθαρίζουν τα κριτήρια βάσει των οποίων θα καθορίζεται πότε αδικήματα αυτού του τύπου θα αντιμετωπίζονται σε διοικητικό και πότε σε δικαστικό επίπεδο, προκειμένου να εφαρμόζονται τυποποιημένα κριτήρια και να αποφεύγονται παρερμηνείες.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της οδηγίας 2008/99/ΕΚ σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα νομικά πρόσωπα μπορούν να υπέχουν ευθύνη για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3. Σε ορισμένα κράτη μέλη προβλέπεται ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων, ενώ σε άλλα διοικητική ευθύνη, σε αυτές τις περιπτώσεις.

Το επίπεδο των κυρώσεων για το περιβαλλοντικό έγκλημα, περιλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών και συνήθως κυμαίνεται μεταξύ ενός μέγιστου και ενός ελαχίστου ορίου· σε κάποια κράτη μέλη το επίπεδο αυτό έχει θεωρηθεί υπερβολικά χαμηλό και ανεπαρκές για να επιτρέψει στο ποινικό δίκαιο να εκπληρώσει πλήρως τον κατασταλτικό και αποτρεπτικό ρόλο του.

Σε ορισμένες εκθέσεις επισημάνθηκε ότι τα πρόστιμα προς νομικά πρόσωπα δεν χρησιμοποιούνται επαρκώς και/ή ότι είναι υπερβολικά χαμηλά σε σύγκριση με το δυνητικό κέρδος που μπορεί να προκύψει από περιβαλλοντικά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα. Σε αρκετές εκθέσεις επισημάνθηκε δε ότι το ύψος τους θα μπορούσε να αναθεωρηθεί. Ως εκ τούτου, έγιναν συστάσεις προς τα εν λόγω κράτη μέλη, για να αυξηθεί η χρήση των προστίμων κατά εταιρειών για περιβαλλοντικά αδικήματα, καθώς και για αύξηση του ύψους των σχετικών προστίμων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη δεν προβλέπεται χρήση ειδικών τεχνικών έρευνας (όπως παρακολούθηση, διείσδυση, υποκλοπή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων κτλ.) για τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εγκλημάτων, περιλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα. Τα εν λόγω κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν τα οικονομικά και χρηματοοικονομικά αδικήματα, τα οποία γενικώς συνδέονται με τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, καθώς οι δράστες προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, ώστε να παρέχουν στις αρχές επιβολής του νόμου τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν αυτού του είδους τις τεχνικές.

Ωστόσο, η λύση αυτή δεν μπορεί να εφαρμόζεται πάντα και, ως εκ τούτου, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι οι ειδικές τεχνικές έρευνας είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και συνέστησε στα εν λόγω κράτη μέλη να προβλέψουν στη νομοθεσία τους τη δυνατότητα χρήσης τους κατά τη διερεύνηση αυτών των μορφών εγκληματικότητας.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εξετάσουν το ενδεχόμενο αναθεώρησης της εθνικής νομοθεσίας που αφορά την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του σχετιζόμενου με τα απόβλητα εγκλήματος, η οποία, αν είναι δυνατόν, θα μπορούσε να συγκεντρωθεί σε ένα ενιαίο νομικό κείμενο, προκειμένου να διευκολυνθεί η πλήρης κατανόηση και εφαρμογή της από όλες τις αρμόδιες αρχές.*
- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η διάκριση μεταξύ του διοικητικού και του ποινικού συστήματος κυρώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ορίζεται σαφώς, υιοθετώντας και γνωστοποιώντας προς όλους τους σχετικούς παράγοντες συγκεκριμένα και ενιαία κριτήρια για αυτή τη διαφοροποίηση.*
- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να θεσπίσουν κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να διασφαλίζεται ότι προβληματικές έννοιες, όπως η «ουσιαστική βλάβη» και η «περιβαλλοντική ζημία», ορίζονται με σαφήνεια προκειμένου να διευκολύνεται το έργο των αρμόδιων αρχών σε αυτόν τον τομέα.*
- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι το επίπεδο των κυρώσεων, και ιδίως των προστίμων κατά εταιρειών, για τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, περιλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, είναι επαρκές, και να διασφαλίζουν ότι αυτά τα πρόστιμα επιβάλλονται πράγματι σε κάθε περίπτωση όταν πληρούνται τα σχετικά κριτήρια.*
- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η εθνική τους νομοθεσία επιτρέπει τη χρήση ειδικών ερευνητικών εργαλείων για τη διερεύνηση περιβαλλοντικών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, στον βαθμό που αυτή είναι αναλογική ως προς το σχετιζόμενο αδίκημα, προκειμένου να καταπολεμηθούν αποτελεσματικά αυτά τα εγκληματικά φαινόμενα.*

XII - ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε όλα τα κράτη μέλη πρέπει να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις ως προς τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, ώστε να διασφαλίζεται ότι είναι έγκυρη και αποδεκτή ενώπιον των δικαστηρίων ή στις διοικητικές διαδικασίες που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό έγκλημα. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι αρμόδιες αρχές ανέφεραν ότι δεν είχαν υπόψη τους ειδικές δυσκολίες όσον αφορά τη συλλογή ή το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων σε αυτόν τον τομέα και ότι τα εμπόδια που αντιμετώπιζαν δεν διέφεραν από εκείνα που ανέκυπταν σε άλλου είδους εγκληματικές υποθέσεις.

Ωστόσο, άλλα κράτη μέλη επισήμαναν ορισμένα σχετικά προβλήματα. Μια από τις συνηθέστερες δυσκολίες αφορά την έλλειψη συμμόρφωσης με τις διαδικαστικές εγγυήσεις κατά τη φάση λήψης και ανάλυσης των δειγμάτων, η οποία μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία, καθώς δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία. Αυτό αφορά ιδίως αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τις διοικητικές αρχές, τα οποία, συνεπώς, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν πάντοτε στο πλαίσιο των δικαστικών διαδικασιών, καθώς αυτές οι αρχές δεν υπόκεινται στους αυστηρούς κανόνες ποινικής δικονομίας.

Οι αρχές ορισμένων κρατών μελών ανέφεραν κάποιες δυσκολίες στην αξιολόγηση της βλάβης που προκαλείται από το περιβαλλοντικό έγκλημα, ειδικά σε περιπτώσεις εγκλημάτων σχετικών με απόβλητα — ιδίως αναφορικά με τους κινδύνους βλάβης, τον εντοπισμό της, την πραγματική της έκταση — καθότι η βλάβη συχνά δεν είναι εύκολα ορατή ή μετρήσιμη. Οι δυσκολίες αυτές μπορεί να επηρεάσουν την ενδεδειγμένη κατηγοριοποίηση του εγκλήματος, την αξιολόγηση των επιβαρυντικών περιστάσεων και, κατά συνέπεια, της ποινικής βαρύτητας (βλ. επίσης κεφάλαιο XI).

Ειδικές δυσκολίες που αφορούν τα αποδεικτικά στοιχεία για τα εγκλήματα σχετικά με τα απόβλητα εξετάζονται στο κεφάλαιο XV.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης επισημάνθηκαν και άλλες δυσκολίες που απαντώνται σχετικά με τα αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο και στις διοικητικές διαδικασίες, οι οποίες καθιστούν τις έρευνες πιο περίπλοκες, όπως: προσδιορισμός του δράστη, απόδειξη της υποκειμενικής υπόστασης (αμέλεια ή πρόθεση) που σχετίζονται με το κατηγορούμενο πρόσωπο ή την κατηγορούμενη οντότητα και, για αδικήματα που τελέστηκαν από οντότητα, εντοπισμός του (των) υπεύθυνου (-ων) προσώπου (-ων), τεκμηρίωση και εκτίμηση των περιβαλλοντικών συνθηκών κατά τον χρόνο διεξαγωγής επιθεώρησης με τρόπο που να ευσταθεί στο δικαστήριο και η χρήση πλαστογραφημένων εγγράφων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη όπου ο αριθμός των υποθέσεων που παραπέμπονται στη δικαιοσύνη είναι πολύ μικρός, ενδέχεται να απαντώνται δυσκολίες όσον αφορά το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων λόγω του ότι οι επαγγελματίες δεν διαθέτουν επαρκή νομική γνώση και πείρα στον τομέα αυτό.

Σε όλα τα κράτη μέλη μπορούν να επιβληθούν και άλλα μέτρα, πέραν των ποινικών κυρώσεων και των διοικητικών προστίμων, για περιβαλλοντικά αδικήματα, περιλαμβανομένων όσων σχετίζονται με τα απόβλητα, από διοικητικά όργανα επιβολής (μη δικαστικά μέτρα επιβολής).

Σε αυτά περιλαμβάνονται καταναγκαστικά διοικητικά μέτρα για την πρόληψη και την παύση των διοικητικών παραβάσεων, καθώς και των βλαβερών συνεπειών τέτοιας μορφής παραβάσεων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν (με ορισμένες διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη): κατάσχεση ή δήμευση, πληρωμή χρηματικού ποσού ίσου με το ποσό πλουτισμού, προσωρινό ή μόνιμο κλείσιμο της επιχείρησης, αναστολή ή ανάκληση αδειών λειτουργίας και άλλων αδειών, επιβολή προϋποθέσεων, όρων και οδηγιών, αποκλεισμό της εταιρείας από δικαιώματα και/ή άρνηση ωφελειών, και μέτρα που αποσκοπούν σε άμεση δράση για τη θεραπεία αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Σε λίγα κράτη μέλη προβλέπονται επίσης μέτρα ασφαλείας που δεν τιμωρούν τους παραβάτες, αλλά αποσκοπούν στην πρόληψη της υποτροπής, μέσω της άρσης των περιστάσεων που διευκολύνουν ή προωθούν την περαιτέρω τέλεση ποινικών αδικημάτων.

Στις ποινικές δίκες, μέτρα που μπορεί να επιβληθούν πέραν των ποινικών κυρώσεων είναι η κατάσχεση των μέσων (οργάνων) που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη του αδικήματος και η κατάσχεση των εσόδων του εγκλήματος ή που αποκτήθηκαν μέσω του εγκλήματος (περιουσιακά στοιχεία από εγκληματικές δραστηριότητες), συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών ωφελειών που απέρρευσαν από την τέλεση του αδικήματος. Σε περιπτώσεις διαβίβασης και εκτέλεσης αποφάσεων δήμευσης μεταξύ κρατών μελών, ισχύει η απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, με λίγες εξαιρέσεις, δεν υπάρχει δυνατότητα απευθείας κατανομής των δημευμένων εσόδων σε περιβαλλοντικές υπηρεσίες και/ή σε προϋπολογισμούς αστυνομικών αρχών ή σε ένα ταμείο αποζημίωσης θυμάτων περιβαλλοντικών αδικημάτων, κάτι που σύμφωνα με τα συμπεράσματα της αξιολόγησης θα μπορούσε να είναι χρήσιμο.

Οι ποινικές κυρώσεις, εκτός από τη φυλάκιση και τα πρόστιμα, μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν: απαγόρευση ειδικών δικαιωμάτων, στέρηση δημόσιων δικαιωμάτων, αποκλεισμό από δημόσια αξιώματα, από άσκηση επαγγέλματος ή από θέση διοίκησης σε επιχειρήσεις, αποζημίωση για ζημιά που προκλήθηκε από το ποινικό αδίκημα, δημοσίευση της δικαστικής απόφασης και αποκατάσταση του περιβάλλοντος.

Ως προς το τελευταίο, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» που προβλέπεται στο άρθρο 191 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και ρυθμίζεται από την οδηγία 2004/35/EK για την περιβαλλοντική ευθύνη και από την οδηγία 2008/98/EK για τα απόβλητα, η ευθύνη για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημίας που προξενήθηκε βαρύνει πρωτίστως τους δράστες με δικές τους δαπάνες.

Η αρχή αυτή στηρίζεται μέσω της αρχής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Σε αυτή τη βάση, στην περίπτωση που η αποκατάσταση δεν πραγματοποιήθηκε ή δεν πραγματοποιήθηκε επαρκώς μέχρι την υποδειχθείσα προθεσμία, οι αρχές επιβολής του νόμου όλων των κρατών μελών μπορούν να επιβάλλουν διοικητικά μέτρα καταναγκασμού με σκοπό να εξαναγκάσουν τα υπόχρεα νομικά και φυσικά πρόσωπα να αποκαταστήσουν την περιβαλλοντική ζημιά που προκλήθηκε (στον βαθμό που αυτό το αναστρέψιμο αποτέλεσμα είναι αντικειμενικά πιθανό) και να καταβάλουν όλες τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες.

Σε ορισμένα κράτη μέλη ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα αναστολής της κύρωσης υπό την προϋπόθεση της αποζημίωσης και της ανάληψης δράσης για την ασφάλεια, τον καθαρισμό και την αποκατάσταση του οικείου τόπου.

Οι δημόσιες αρχές φέρουν την τελική ευθύνη για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, αλλά γενικώς παρεμβαίνουν ως έσχατη λύση σε περίπτωση που ένας κατηγορούμενος κριθεί ένοχος ποινικού αδικήματος με έγκυρη ετυμηγορία και αρνείται να φέρει σε πέρας την αποκατάσταση ή παραμένει άγνωστος ή δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να το πράξει. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το κράτος χρησιμοποιεί ειδικά κονδύλια για τον σκοπό αυτόν.

Σε ένα κράτος μέλος, ένα μητρώο περιβαλλοντικής ευθύνης το οποίο περιέχει εγγραφές με τα πρόσωπα και τις εταιρείες που έχουν κριθεί ένοχα (-ες) για τη διάπραξη σοβαρών παραβιάσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας θεωρήθηκε αποτελεσματικός τρόπος για την πρόληψη της παραβίασης του περιβαλλοντικού δικαίου και, συνεπώς, παράδειγμα ορθής πρακτικής.

Δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, εντός της ΕΕ, οι ΜΚΟ έχουν διαφορετικούς ρόλους όσον αφορά την εγκληματικότητα στον τομέα του περιβάλλοντος/αποβλήτων και τα επίπεδα ενεργού εμπλοκής τους διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών.

Σε όλα τα κράτη μέλη, οι ΜΚΟ, όπως κάθε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίζουν ή να υποβάλλουν καταγγελίες για συμπεριφορά που είναι επιβλαβής για το περιβάλλον και να αναφέρουν στις αρμόδιες εθνικές αρχές υποψίες για παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Σε λίγα κράτη μέλη δεν έχουν μόνο το δικαίωμα αλλά και το καθήκον να καταγγέλλουν ποινικά αδικήματα.

Αντιθέτως, η διαδικαστική νομιμότητα των ΜΚΟ διαφέρει ανάμεσα στις έννομες τάξεις των κρατών μελών αν και, ελλείψει υποχρέωσης σχετικής πρόβλεψης στο εθνικό δίκαιο, σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών οι ΜΚΟ μπορούν επίσης να παρίστανται ως «πολιτική αγωγή» στις ποινικές διαδικασίες που αφορούν περιβαλλοντικές υποθέσεις, περιλαμβανομένων των υποθέσεων εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, και να υποβάλλουν αστικές αγωγές προκειμένου να λάβουν αποζημίωση για περιβαλλοντική ζημία. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η δυνατότητα αυτή εξαρτάται από ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η ύπαρξη συμφέροντος στην υπόθεση και/ή η ιδιότητα του ζημιωθέντος σε σχέση με τα περιβαλλοντικά ποινικά αδικήματα. Σε άλλα κράτη μέλη η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπει στις ΜΚΟ να ασκούν αγωγές στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, καθώς το δικαίωμα αυτό περιορίζεται στα θύματα του εγκλήματος.

Ωστόσο, στα περισσότερα από αυτά τα κράτη μέλη οι ΜΚΟ μπορούν να συμμετέχουν σε διαφορετικό βαθμό στις ποινικές διαδικασίες. Η συμμετοχή αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή δεδομένων/πληροφοριών για τα εικαζόμενα εγκλήματα και/ή την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων στις αρχές επιβολής του νόμου και στις εισαγγελικές αρχές, τη συμμετοχή σε ακροάσεις μέσω των εκπροσώπων τους ή την εμπλοκή τους ως μαρτύρων ή εμπειρογνομόνων. Σε μερικά κράτη μέλη οι δυνατότητες αυτές δεν προβλέπονται στη νομοθεσία και οι ΜΚΟ δεν μπορούν να διαδραματίσουν κανέναν ιδιαίτερο ρόλο στις ποινικές διαδικασίες.

Στο πλαίσιο των αμοιβαίων αξιολογήσεων, δόθηκε έμφαση κατ' επανάληψη, σε σχέση με τη Σύμβαση του Aarhus, στον σημαντικό ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ΜΚΟ, δεδομένου ότι συχνά διαθέτουν χρήσιμες εξειδικευμένες γνώσεις σε περιβαλλοντικά θέματα και στο ότι είναι σημαντικό να τους δοθεί η δυνατότητα να αναλάβουν νομική δράση.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Συστήνεται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι εισαγγελείς και οι δικαστές διαθέτουν επαρκείς γνώσεις για να αξιολογούν το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των δειγμάτων σε υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, και για τον σκοπό αυτόν να τους παρέχουν επαρκή εξειδικευμένη κατάρτιση.*
- *Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εξετάσουν τη δυνατότητα αξιοποίησης των εσόδων από το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, για τη χρηματοδότηση της καταπολέμησης αυτών των εγκληματικών δραστηριοτήτων.*
- *Συστήνεται στα κράτη μέλη να κάνουν πλήρη χρήση των δυνατοτήτων συμμετοχής των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος σε δικαστικές διαδικασίες, προκειμένου να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η εμπειρογνωμοσύνη τους, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος.*
- *Με την επιφύλαξη της νομοθεσίας της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός μητρώου περιβαλλοντικής ευθύνης για την προώθηση της συμμόρφωσης και την πρόληψη των παραβιάσεων του περιβαλλοντικού δικαίου.*

XIII - ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το περιβαλλοντικό έγκλημα, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα, έχει συχνά διασυνοριακή διάσταση και η διεθνής συνεργασία είναι, συνεπώς, απαραίτητη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των εγκληματικών φαινομένων. Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο τα κράτη μέλη είναι εξοικειωμένα με το να εργάζονται σε διεθνές πλαίσιο και η πραγματική εμπλοκή τους σε τέτοιες συνεργασίες ποικίλλουν.

Η Ευρωπόλ, η Eurojust και το ΕΔΔ με την εμπειρογνομοσύνη και τις εγκαταστάσεις τους διαδραματίζουν ουσιαστικούς ρόλους στην αύξηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της συνεργασίας μεταξύ των ερευνητικών και δικαστικών αρχών των κρατών μελών και στη διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας με τρίτα κράτη.

Ασκούν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνει εκπόνηση αναλύσεων σχετικά με τις τάσεις στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συντονισμό των διεθνών ερευνών και διώξεων, αμοιβαία ανταλλαγή πληροφοριών, εγκληματολογικές πληροφορίες, αποδεικτικά στοιχεία και συμβολή στην κατάρτιση σε ενωσιακό επίπεδο. Στο πλαίσιο του κύκλου πολιτικής της ΕΕ για την περίοδο 2018-2021, μια συγκεκριμένη προτεραιότητα του σχεδίου EMPACT επικεντρώνεται στην «καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος».

Η υποστήριξη και ο συντονισμός που παρέχουν η Ευρωπόλ, η Eurojust και το ΕΔΔ εκτιμώνται γενικά από τα κράτη μέλη, αν και ορισμένα εξ αυτών υπογράμμισαν την ανάγκη αύξησης των πόρων τους προκειμένου να μπορέσουν να διαδραματίσουν ακόμη πιο ενεργό ρόλο στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος. Η συνεργασία με αυτούς τους ευρωπαϊκούς φορείς είναι γενικά ικανοποιητική και οι διάυλοι επικοινωνίας της Ευρωπόλ και της Ιντερπόλ και οι βάσεις δεδομένων τους, συμπεριλαμβανομένης της πλατφόρμας ανταλλαγής πληροφοριών της Ευρωπόλ SIENA, χρησιμοποιούνται συχνά από τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών για διασυνοριακή ανταλλαγή πληροφοριών.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις η συνεργασία αυτή θα μπορούσε να ενισχυθεί, καθώς οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που μπορούν να παράσχουν οι Eurojust, Ευρωπόλ και ΕΔΔ σχετικά με το περιβαλλοντικό έγκλημα δεν είναι πάντα πλήρως γνωστά ούτε αξιοποιούνται πλήρως από όλους τους σχετικούς επαγγελματίες ορισμένων κρατών μελών. Σε μία έκθεση χώρας υπογραμμίστηκε ότι η σχεδιαζόμενη και ολοκληρωμένη συνεργασία των επιχειρησιακών δυνάμεων με την Ευρωπόλ και την Ιντερπόλ, κυρίως όσον αφορά τον εντοπισμό σημείων επαφής στις χώρες προορισμού των αποβλήτων, και ιδίως σε αυτές εκτός ΕΕ, θα ενίσχυε τη συνεργασία σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Εντός της ΕΕ, έχει συσταθεί ένα ευρύ φάσμα σχετικών δικτύων για όλες τις οντότητες που εμπλέκονται στον τομέα του περιβάλλοντος:

- το δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή και την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας (IMPEL), το οποίο συγκεντρώνει περιβαλλοντικές αρχές, διοργανώνει συνέδρια και υλοποιεί έργα στον τομέα του περιβάλλοντος για τη βελτίωση και την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ·
- το IMPEL-TFS («διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων»), το οποίο έχει ως αντικείμενο τα προβλήματα που αφορούν παράνομες μεταφορές αποβλήτων·
- το άτυπο δίκτυο για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος (EnviCrimeNet), το οποίο συνδέει τις αρχές επιβολής του νόμου στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος με σκοπό την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών·

- το ευρωπαϊκό δίκτυο εισαγγελέων για το περιβάλλον (ENPE), στο οποίο συμμετέχουν εισαγγελείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβάλλοντος και το οποίο διαθέτει ειδικές ομάδες εργασίας για το «έγκλημα περί τα απόβλητα» ή την «επιβολή κυρώσεων, τη δίωξη και τις δικαστικές πρακτικές σε αυτόν τον τομέα»·
- το Φόρουμ των Δικαστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Περιβάλλον (EUFJE), το οποίο δίνει στους δικαστές τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν εμπειρίες, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση των γνώσεων και στην αποτελεσματικότερη επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Το επίπεδο συμμετοχής στις δραστηριότητες αυτών των δικτύων διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Η πλειοψηφία τους είναι μέλη και συμμετέχουν στο IMPEL και στο EnvCrimeNet, αν και, ενώ ορισμένα εξ αυτών συμμετέχουν πιο ενεργά, για άλλα η συμμετοχή δεν είναι τακτική και/ή δεν αφορά όλες τις σχετικές δραστηριότητες αυτών των φόρουμ.

Όσον αφορά τα ανωτέρω δικαστικά δίκτυα, ο βαθμός συμμετοχής είναι γενικά χαμηλότερος και για ορισμένα κράτη μέλη αυτή τη στιγμή δεν συμμετέχει κανένας δικαστής στις δραστηριότητες του Φόρουμ Δικαστών της ΕΕ για το Περιβάλλον (EUFJE) και κανένας εισαγγελέας στο ENPE.

Η αξιολόγηση επισήμανε ιδίως ότι δικαστές που ασχολούνται με υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, οι οποίοι χρειάζεται να προσδιορίσουν την έκταση της περιβαλλοντικής ζημίας για τη στοιχειοθέτηση της ποινικής ευθύνης, ενθαρρύνονται να συμμετέχουν περισσότερο σε δραστηριότητες που εστιάζουν στο περιβαλλοντικό έγκλημα σε επίπεδο ΕΕ.

Γενικότερα, στο πλαίσιο της αξιολόγησης συστήθηκε η πλήρης συμμετοχή σε όλα τα παραπάνω δίκτυα, καθώς επιτρέπει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, διαδικασιών λειτουργίας, διασυνοριακής πληροφόρησης, καθώς και εύκολες και άμεσες επαφές με ξένους εταίρους στον τομέα του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Επιπροσθέτως, σε διασυνοριακές έρευνες, η συμμετοχή σε διεθνώς συντονισμένες έρευνες μπορεί να είναι ωφέλιμη για την αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Στο πλαίσιο της ΕΕ, οι κοινές ομάδες έρευνας (ΚΟΕ) αποτελούν χρήσιμο μέσο διεθνούς συνεργασίας σε υποθέσεις διακρατικού εγκλήματος, βάσει συμφωνίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών — τόσο των δικαστικών όσο και των αρχών επιβολής του νόμου — δύο ή περισσότερων κρατών μελών με στόχο την από κοινού διεξαγωγή ποινικών ερευνών. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή και η Eurojust μπορούν να διευκολύνουν και να χρηματοδοτήσουν τη σύσταση και τη λειτουργία των ΚΟΕ.

Η συμμετοχή σε ΚΟΕ καταγράφεται γενικά ως θετική εμπειρία από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, τα οποία θεωρούν ότι οι ομάδες αποτελούν αποτελεσματικό μέσο για τη διεξαγωγή διασυνοριακών ερευνών που καθιστά δυνατές την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ερευνητών και την έγκαιρη πολύπλευρη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων χωρίς να χρειάζεται να υποβληθούν χωριστές επίσημες αιτήσεις αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής ή ευρωπαϊκής εντολής έρευνας. Ωστόσο, κατά τον χρόνο διεξαγωγής της αξιολόγησης, λίγα μόνο κράτη μέλη είχαν συμμετάσχει σε ΚΟΕ για υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων εγκλημάτων που σχετίζονται με τα απόβλητα.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης τονίστηκε επανειλημμένα η σημασία της διασυνοριακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών με τις αρμόδιες αρχές άλλων χωρών, ιδίως των γειτονικών, με σκοπό τον συντονισμό των προσπαθειών για την αντιμετώπιση υποθέσεων διακρατικού περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Η ανάπτυξη σχέσεων με άμεσα ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες προορισμού ή προέλευσης των αποβλήτων, κατά το παράδειγμα ορισμένων κρατών μελών, είναι επίσης σημαντική προκειμένου να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι παράνομες μεταφορές αποβλήτων και να αξιοποιείται η διεθνής συνεργασία στην άσκηση ποινικών διώξεων.

Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα και οι μορφές αυτής της συνεργασίας διαφέρουν ανά την ΕΕ. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει, σε διαφορετικό βαθμό, μορφές συνεργασίας μεταξύ τους, οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και/ή βέλτιστων πρακτικών, τακτικές συνεδριάσεις και/ή κοινές δράσεις/σχέδια, κοινή εκπαίδευση και κοινές επιθεωρήσεις (που καλύπτουν, μεταξύ άλλων, διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων, διορισμούς αξιωματικών συνδέσμων κλπ.). Η συνεργασία αυτή βασίζεται ενίοτε σε πρωτόκολλα ή μνημόνια συνεννόησης ή σε άλλες μορφές διμερών συμφωνιών που μπορούν να θεωρηθούν ορθές πρακτικές.

Σε άλλες περιπτώσεις, η συνεργασία με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ δεν φαίνεται να είναι επίσημη ή συστηματική. Σχετικές συστάσεις έχουν δοθεί σε άλλα κράτη μέλη όπου έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά αυτήν τη συνεργασία.

Σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν αναπτυχθεί μορφές διεθνούς συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο, μεταξύ άλλων με χώρες εκτός ΕΕ, όπως η HELCOM στην περιοχή της Βαλτικής, για την αντιμετώπιση περιφερειακών περιβαλλοντικών προβλημάτων διασυνοριακού χαρακτήρα στην εν λόγω περιοχή, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία δικτύου εισαγγελέων για το περιβαλλοντικό έγκλημα (ENPRO), και όπως το κέντρο επιβολής του νόμου Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SELEC) στην περιοχή του Εύξεινου Πόντου, μεταξύ άλλων με τη σύσταση της συμβουλευτικής ομάδας εισαγγελέων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEEPAG), με σκοπό την ενίσχυση του συντονισμού για την πρόληψη και την καταπολέμηση του εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του διακρατικού σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος. Οι δομές αυτές μπορούν να θεωρηθούν παραδείγματα ορθών πρακτικών, καθώς διευρύνουν τη συνεργασία με τη συμμετοχή τρίτων κρατών και επιτρέπουν έτσι την ανταλλαγή νέων εμπειριών και δεδομένων, συμβάλλοντας, ως εκ τούτου, στην ενίσχυση της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να συμμετέχουν ενεργά στο έργο που επιτελείται σε ενωσιακό και διεθνές επίπεδο για την ενίσχυση της συνεργασίας με σκοπό την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, ιδίως στις δραστηριότητες των οργανισμών και φορέων της ΕΕ — Eurojust, Ευρωπόλ και ΕΛΔ — και των ευρωπαϊκών δικτύων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ευαισθητοποιήσουν τους επαγγελματίες του κλάδου σχετικά με τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα των ΚΟΕ και της χρήσης τους σε υποθέσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των ερευνών.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να διασφαλίσουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω τη συνεργασία με γειτονικές χώρες, μεταξύ άλλων και με τρίτες χώρες, και να καλλιεργήσουν, όπου αρμόζει, περιφερειακές συνεργασίες για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται ιδιαίτερα να συνεργάζονται στενά με χώρες εντός και εκτός ΕΕ οι οποίες αποτελούν χώρες προορισμού ή προέλευσης μεταφορών αποβλήτων, προκειμένου να συντονίζουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της παράνομης διασυνοριακής δραστηριότητας στον εν λόγω τομέα, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία σημείων επαφής/αξιωματικών συνδέσμων με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών.*

XIV – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα πορίσματα της αξιολόγησης, το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών και, σε γενικές γραμμές, είναι περισσότερο ανεπτυγμένο και αποτελεσματικό όπου είναι περισσότερο δομημένο και όπου υπάρχει περιβάλλον εμπιστοσύνης.

Στην αξιολόγηση εκτιμάται ότι σε ορισμένα κράτη μέλη η συνεργασία αυτή λειτουργεί αποτελεσματικά, ενώ σε άλλα θα μπορούσε να υπάρχει ενεργότερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, προβλέπεται η δημιουργία συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) βάσει μνημονίων συνεννόησης ή άλλων επίσημων συμφωνιών, παρότι μερικές φορές οι συμπράξεις αυτές περιορίζονται σε συγκεκριμένους τομείς. Άλλα κράτη μέλη δεν έχουν αναπτύξει επίσημο πλαίσιο για ΣΔΙΤ, ενώ σε ορισμένα από αυτά η συνεργασία, οι συναντήσεις και η ανταλλαγή πληροφοριών με τον ιδιωτικό τομέα για περιστατικά, τάσεις και εξελίξεις λαμβάνουν χώρα ατύπως.

Η αξιολόγηση ανέδειξε τη σημασία σύστασης ΣΔΙΤ ώστε να καθίσταται δυνατή η τακτική συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών, γνώσεων, εμπειριών και ικανοτήτων με τον ιδιωτικό τομέα για την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, κυρίως για τον εντοπισμό παράνομων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα απόβλητα.

Οι πιο προηγμένες μορφές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα εντοπίστηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη όπου η συνεργασία αυτή έχει θεσμοθετηθεί με την ίδρυση κατάλληλων θεσμών/ομάδων εργασίας με τη συμμετοχή εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα, και σε ορισμένες περιπτώσεις ΜΚΟ ή πανεπιστημίων που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα, και φορέων της δημόσιας διοίκησης/οργάνων επιβολής του νόμου με αρμοδιότητα στον τομέα αυτόν.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, οι δομές αυτές αξιολογήθηκαν ως πολύτιμες και ωφέλιμες, καθώς επιτρέπουν στην κοινωνία των πολιτών να συμμετέχει ενεργά στην πρόληψη και στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος και, ως εκ τούτου, θεωρούνται παραδείγματα ορθών πρακτικών.

Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος μπορούν, λόγω της εξειδικευμένης εμπειρογνομosύνης τους, να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα, όπως φερ' ειπείν με τη διεξαγωγή δράσεων ευαισθητοποίησης και εκπαιδευτικών εκστρατειών, την υποβολή χρήσιμων στοιχείων και πληροφοριών για πιθανές εγκληματικές δραστηριότητες και σχετικές τάσεις, καθώς και στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών ζημιών.

Παρότι ιδιωτικές ενώσεις και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν υπάρχουν σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, το επίπεδο συνεργασίας τους με τις αρχές επιβολής του νόμου ποικίλλει. Σε ορισμένα από αυτά, η συμβολή τους είναι καίριας σημασίας, καθώς παρέχουν εκθέσεις σχετικά με περιβαλλοντικές ζημιές, ενώ σε άλλα θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενταχθούν περισσότερο στις δημόσιες προσπάθειες για να ενισχυθεί η πρόληψη και να ευαισθητοποιηθούν οι πολίτες και οι ιδιωτικές εταιρείες στον εν λόγω τομέα (βλ. επίσης Κεφάλαιο XII).

Σε ορισμένα κράτη μέλη, η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα σε αυτόν τον τομέα περιλαμβάνει και τον κλάδο της βιομηχανίας, αποδεικνύεται δε χρήσιμη για τη συζήτηση σχετικά με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και τη βελτίωση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης.

Σε ορισμένα κράτη μέλη επιβάλλεται στον ιδιωτικό τομέα η υποχρέωση υποβολής εκθέσεων για τα εγκλήματα περί τα απόβλητα, ενώ σε άλλα κράτη μέλη η υποβολή εκθέσεων δεν είναι υποχρεωτική ή είναι περιορισμένη. Σύμφωνα με τα πορίσματα της αξιολόγησης, ο διάλογος με τον ιδιωτικό τομέα πέραν των απαιτήσεων για υποχρεωτική υποβολή εκθέσεων θα μπορούσε να διευκολύνει την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να χρησιμοποιούν δομημένες ΣΔΙΤ στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, οι οποίες θα μπορούσαν να βασίζονται σε μνημόνια συνεννόησης ή άλλες επίσημες συμφωνίες, με σκοπό την εξασφάλιση σαφούς πλαισίου για τακτική συνεργασία, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ενίσχυση της καταπολέμησης του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να συστήσουν φορείς ή δομές με τη συμμετοχή εκπροσώπων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα, με σκοπό τη διασφάλιση συνεργασίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του εγκλήματος που σχετίζεται με τα απόβλητα.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να συστήσουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω σχέσεις εργασίας, διάλογο και τακτικές ανταλλαγές πληροφοριών με τις εθνικές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα του περιβάλλοντος.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παροτρύνουν τον ιδιωτικό τομέα να ανταλλάσσει πληροφορίες με τις δημόσιες αρχές σε περίπτωση που υπάρχουν υπόνοιες περιβαλλοντικών παραβάσεων, εισάγοντας ενδεχομένως στην εθνική νομοθεσία την υποχρέωση υποβολής εκθέσεων για περιβαλλοντικά συμβάντα.*

XV – ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι εθνικές δομές για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης μεταφοράς αποβλήτων στα κράτη μέλη περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό φορέων ελέγχου σε διαφορετικά επίπεδα και με διαφορετικούς ρόλους ο καθένας, οι οποίοι εκτελούν επιθεωρήσεις και έρευνες.

Τα εθνικά συστήματα κατανομής αρμοδιοτήτων, η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης και ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των διαφόρων αρχών στην αλυσίδα επιβολής του νόμου στον τομέα των αποβλήτων διαφέρουν ανά την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε ορισμένα κράτη μέλη, το χαμηλό ποσοστό εντοπισμού παράνομων μεταφορών αποβλήτων υποδηλώνει ότι μπορεί να υπάρχει περιθώριο για βελτίωση των συστημάτων τους προκειμένου να αντιμετωπίζεται αποτελεσματικότερα η παράνομη διακίνηση αποβλήτων.

Μολονότι σε ορισμένα κράτη μέλη η συνεργασία σε αυτόν τον τομέα έχει επισημοποιηθεί και είναι αρκετά αποτελεσματική, σε άλλα κράτη μέλη υπάρχει περιθώριο βελτίωσης μέσω πιο ολοκληρωμένων και συντονισμένων δράσεων μεταξύ των διαφόρων αρχών επιβολής του νόμου, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ισχυρότερο σύστημα για τον εντοπισμό και την παρακολούθηση των παράνομων διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων.

Την πρωταρχική ευθύνη για την εφαρμογή του κανονισμού αριθ. 1013/2006, ιδίως για την παρακολούθηση των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων, φέρουν συνήθως οι περιβαλλοντικές αρχές· σε ορισμένα κράτη μέλη, οι διοικητικές αρχές που είναι αρμόδιες για τις διοικητικές υποχρεώσεις (π.χ. αδειοδότηση) είναι διαφορετικές από εκείνες που είναι αρμόδιες για την επιθεώρηση των εγκαταστάσεων και των εταιρειών που παράγουν απόβλητα, καθώς και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη μεταφορά αποβλήτων.

Δεδομένου ότι τα εγκλήματα περί τα απόβλητα αξιολογούνται ως «εγκλήματα που αποκαλύπτονται κατόπιν ελέγχου» (control crimes), είναι απολύτως απαραίτητος ένας αρκετά μεγάλος αριθμός επιθεωρητών και επιθεωρήσεων για τον εντοπισμό τους. Δυνάμει του κανονισμού αριθ. 1013/2006, τα κράτη μέλη έχουν καταρτίσει σχέδια επιθεωρήσεων για τις μεταφορές αποβλήτων.

Σε μερικά κράτη μέλη, διαπιστώθηκε ότι οι υπηρεσίες επιθεώρησης λειτουργούν καλά, με τους επιθεωρητές να διαθέτουν τις ειδικές γνώσεις, την ικανότητα και τον εξοπλισμό για τη διενέργεια επιθεωρήσεων.

Σε άλλα κράτη μέλη, η ικανότητα του συστήματος να προλαμβάνει ή να εντοπίζει παράνομες μεταφορές αποβλήτων πλήττεται από την έλλειψη ενημέρωσης, πληροφοριών ασφαλείας, εστίασης/καθορισμού προτεραιοτήτων, καθώς και από την απουσία κεντρικής στρατηγικής για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση του φαινομένου. Αυτό συχνά έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι επαρκής ο συνολικός αριθμός των τακτικών επιθεωρήσεων και ο αριθμός των διαθέσιμων επιθεωρητών για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων περί τα απόβλητα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η αξιολόγηση ανέδειξε ειδικότερα την ανάγκη για πιο εστιασμένους ελέγχους στους δρόμους και στα σύνορα και για επιθεωρήσεις εταιρικών εγκαταστάσεων.

Δεδομένου ότι τα απόβλητα, συμπεριλαμβανομένων των επικίνδυνων αποβλήτων, διακινούνται μεταξύ διαφόρων κρατών μελών, η απουσία τακτικών ελέγχων δεν αποτελεί μόνον παράγοντα κινδύνου για την ίδια τη χώρα, αλλά μπορεί επίσης να έχει επακόλουθα σε επίπεδο ΕΕ και να παρεμποδίσει τον εντοπισμό παράνομων δικτύων που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτόν, εντός και μέσω ορισμένων χωρών. Εντούτοις, δεν είναι προφανείς οι δεσμοί μεταξύ της παράνομης διακίνησης αποβλήτων και του οργανωμένου εγκλήματος. Σε ορισμένες χώρες τέτοιοι δεσμοί δεν έχουν αποδειχθεί, ενώ σε άλλες το όριο μεταξύ τους είναι ασαφές.

Συνεπώς, η αξιολόγηση ανέδειξε επίσης την ανάγκη να πραγματοποιούνται υλικοί έλεγχοι για τον εντοπισμό παράνομων μεταφορών αποβλήτων κατά τη διάρκεια τελωνειακών ελέγχων κατά την εισαγωγή και εξαγωγή αποβλήτων, μεταξύ άλλων και για τη συλλογή δειγμάτων, σε τακτική βάση και όχι μόνον όταν διαπιστώνονται παρατυπίες σε συνοδευτικά έγγραφα, τα οποία θα μπορούσαν σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι πλαστά αλλά να μην εγείρουν υποψίες.

Είναι επίσης σημαντικό να αξιοποιούνται οι πληροφορίες ασφαλείας, οι ειδικές τεχνικές έρευνας και οι χρηματοπιστωτικές έρευνες ώστε να διευκολύνεται η απόσπαση σχετικών αποδεικτικών στοιχείων σε αυτόν τον τομέα και, συνεπώς, έχουν διατυπωθεί σχετικές βελτιωτικές συστάσεις σε ορισμένα κράτη μέλη.

Η αξιολόγηση κινδύνου είναι επίσης απαραίτητη για τη διεξαγωγή στοχευμένων επιθεωρήσεων, ιδίως στα κράτη μέλη όπου ο μεγάλος όγκος των εμπορευμάτων που διασχίζουν τα σύνορα δυσχεραίνει την επιθεώρηση της κίνησης εμπορευματοκιβωτίων στο σύνολό της.

Εξαιτίας της τεράστιας πολυπλοκότητας της ισχύουσας νομοθεσίας και της ανάγκης να εφαρμοστεί αποτελεσματικά, η εξειδικευμένη κατάρτιση των επιθεωρητών/ερευνητών που ασχολούνται με τις διασυνοριακές μεταφορές είναι καίριας σημασίας. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει πάντα στην πράξη, ιδίως για τις τελωνειακές υπηρεσίες οι οποίες συχνά δεν διαθέτουν την ειδική εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται για τον χειρισμό παράνομων μεταφορών αποβλήτων, έτσι ώστε να διαπιστώνεται εάν έχει διαπραχθεί εγκληματική δραστηριότητα που σχετίζεται με τα φυσικά απόβλητα.

Λόγω της τεράστιας ποσότητας των αποβλήτων που μεταφέρονται οδικώς ή με πλοίο, οι φορείς που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος δεν μπορούν να βασίζονται μόνον στο ανθρώπινο δυναμικό για τον έλεγχο των μεταφορών, χρειάζονται δε εργαλεία για την ταχεία επιθεώρησή τους. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του εγκλήματος περί τα απόβλητα, είναι επίσης σημαντικό οι αρχές επιθεώρησης των κρατών μελών να διαθέτουν σύγχρονες υποδομές και εξοπλισμό.

Η χρήση σαρωτών στη διενέργεια επιθεωρήσεων επιτρέπει την επισκόπηση των προϊόντων που μεταφέρονται χωρίς να χρειάζεται να ανοίγονται τα εμπορευματοκιβώτια. Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη μοιράζονται τους σαρωτές στα μεταξύ τους σύνορα, πράγμα που θεωρείται ορθή πρακτική. Σε ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται προηγμένα εργαλεία επιθεώρησης, όπως μη επανδρωμένα αεροσκάφη, τεχνολογία ακτίνων Χ και κινητές συσκευές σάρωσης στις διασυνοριακές επιθεωρήσεις· τα ειδικά, επιστημονικά εξοπλισμένα οχήματα για επιτόπια δειγματοληψία θεωρούνται παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών. Γενικότερα, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης σε αυτό το πλαίσιο.

Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων σχετικά με διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων που υπόκεινται σε υποχρέωση κοινοποίησης, οι οποίες περιέχουν πληροφορίες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά και τον προορισμό των αποβλήτων, ενίοτε δε και σχετικές παραβάσεις. Σε αυτές έχουν πρόσβαση οι αρχές που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του εγκλήματος περί τα απόβλητα. Δεδομένου ότι αυτές οι βάσεις δεδομένων μπορούν να διευκολύνουν την παρακολούθηση των αποβλήτων και, ως εκ τούτου, συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των επιθεωρήσεων, καθώς και της στρατηγικής και επιχειρησιακής ανάλυσης, μπορούν να θεωρηθούν βέλτιστες πρακτικές.

Για την πρόληψη του εγκλήματος περί τα απόβλητα, ορισμένα κράτη μέλη επιβάλλουν την επισήμανση των φορτηγών που μεταφέρουν απόβλητα με την πινακίδα «Α». Αυτό είναι πολύ χρήσιμο για την ευκολότερη ταυτοποίηση και παρακολούθηση των μεταφορών αποβλήτων και τη διενέργεια σχετικών επιθεωρήσεων και, ως εκ τούτου, μπορεί να θεωρηθεί ορθή πρακτική.

Ορισμένες χώρες έχουν προβεί σε ψηφιοποίηση των υποχρεωτικών εντύπων για τη μεταφορά αποβλήτων, την οποία συνδυάζουν με αυτοματοποιημένη ανάλυση των εντύπων, και όλες οι οντότητες που συμμετέχουν στην καταπολέμηση του περιβαλλοντικού εγκλήματος χρησιμοποιούν το λειτουργικό αυτό σύστημα από κοινού. Με τον τρόπο αυτόν είναι σε θέση να διενεργούν ταχείες και ακριβείς αξιολογήσεις κινδύνου, να εντοπίζουν τις παραβάσεις και να αποστέλλουν αμέσως αρμοδίους για επιθεώρηση.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης διαπιστώθηκαν ορισμένα κύρια εμπόδια στον εντοπισμό αδικημάτων που σχετίζονται με παράνομες μεταφορές αποβλήτων: καταρχάς, η πολυπλοκότητα της ταξινόμησης των αποβλήτων, η οποία δημιουργεί δυσχέρειες που άπτονται του ορισμού των αποβλήτων στη νομοθεσία της ΕΕ, η διάκριση μεταξύ επικίνδυνων και μη επικίνδυνων αποβλήτων και η διαφοροποίηση μεταξύ υποπροϊόντων και αποβλήτων ή μεταξύ μεταχειρισμένων αυτοκινήτων και οχημάτων στο τέλος του κύκλου ζωής τους· σε ορισμένες περιπτώσεις τονίστηκε ότι μπορεί να αποδειχθεί δύσκολο να ληφθούν δείγματα που αποτυπώνουν επακριβώς τα μεταφερόμενα απόβλητα. Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να βασίζονται στην εμπειρογνομosύνη που συνεπάγεται πρωτίστως την ανάγκη λήψης κατάλληλων δειγμάτων.

Σε μερικές χώρες, η ύπαρξη φορέων του δημόσιου τομέα που διαθέτουν εξειδικευμένα εργαστήρια για την παροχή βοήθειας και συμβουλών σε τεχνικά και επιστημονικά θέματα στις αρμόδιες αρχές προσφέρει τεχνικά εμπειρισταωμένη και αμερόληπτη εμπειρογνομosύνη. Σε άλλα κράτη μέλη, η εγκληματολογική εξέταση πραγματοποιείται από ιδιώτες εμπειρογνομosύνες ή εταιρείες· ορισμένα εξ αυτών επισήμαναν την έλλειψη εμπειρογνομosύνων για το περιβαλλοντικό έγκλημα (και πιο συγκεκριμένα εμπειρογνομosύνων για τα απόβλητα), το κόστος της εμπειρισταωμένης ανάλυσης και τη διάρκειά της που μπορούν να καθυστερήσουν την ποινική δίωξη.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν εκπονήσει εγχειρίδια σε εθνικό επίπεδο, τα οποία διευκολύνουν αυτές τις αξιολογήσεις από τις αρμόδιες αρχές, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή της νομοθεσίας για τα απόβλητα. Αρκετά κράτη μέλη ζήτησαν καθοδήγηση σε επίπεδο ΕΕ για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες στην ερμηνεία του συστήματος ταξινόμησης των αποβλήτων, με σκοπό να συμβάλουν σε μια πιο αποτελεσματική και συνεκτική προσέγγιση για τα εγκλήματα περί τα απόβλητα σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η αξιολόγηση ανέδειξε επίσης δυσκολίες όταν εντοπίζεται παράνομη διεθνής μεταβίβαση κατά την οργάνωση της επιστροφής του φορτίου στη χώρα προέλευσης. Όπως προβλέπεται στη νομοθεσία της ΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για τον εντοπισμό των αποβλήτων που μεταφέρονται παράνομα και να διασφαλίζουν ότι η διαχείρισή τους γίνεται με περιβαλλοντικά ορθό τρόπο, είτε με την επιστροφή τους στον τόπο προέλευσης είτε με τη μεταφορά τους σε κατάλληλο και εγκεκριμένο κέντρο συλλογής ή επεξεργασίας.

Για τον σκοπό αυτόν, η ιχνηλασιμότητα των αποβλήτων από την παραγωγή έως τον τελικό προορισμό πρέπει να κατοχυρώνεται στο εθνικό δίκαιο με διατάξεις που θα απαιτούν να συνοδεύονται οι μεταφορές αποβλήτων από έγγραφα ταυτοποίησης και να τηρούν οι παραγωγοί και οι διαχειριστές αποβλήτων χρονολογικά αρχεία των αποβλήτων που διαχειρίζονται, σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα.

Οι καταστάσεις αυτές πρέπει να παρακολουθούνται και οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς στην εν λόγω χώρα πρέπει να ενημερώνονται ώστε να μπορούν να επιβεβαιώσουν την παράδοση των αποβλήτων στον τόπο προέλευσής τους. Προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή διαχείριση των αποβλήτων, τα μέτρα αυτά πρέπει να λαμβάνονται σε στενή συνεργασία με τις υπόλοιπες ενδιαφερόμενες αρμόδιες αρχές στην αλλοδαπή.

Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου έχει ήδη γίνει η διάθεση των αποβλήτων, μπορεί να είναι δύσκολη η ιχνηλασιμότητα των προσώπων που διέπραξαν τα αδικήματα και η ταυτοποίηση των υπευθύνων, όταν η εκφόρτωση των αποβλήτων γίνεται στο εξωτερικό. Επιπλέον, ο προσδιορισμός της βαρύτητας του αδικήματος μπορεί να αποτελέσει πραγματική πρόκληση, διότι τα φορτία αποβλήτων συχνά απομακρύνονται από το έδαφος των κρατών μελών πριν διεξαχθούν αναλυτικές εξετάσεις.

Για αποτελεσματική δράση στο θέμα αυτό, προκειμένου να καθίσταται ευκολότερη η επιστροφή και η ορθή διαχείριση των αποβλήτων, απαιτείται συνεργασία με τα κράτη προέλευσης, ιδίως τα τρίτα κράτη, τα οποία επηρεάζονται άμεσα από την παράνομη διακίνηση αποβλήτων και τα οποία, ωστόσο, δεν είναι πάντα γνωστά· όταν είναι δυνατή η ταυτοποίησή τους, ενδεχομένως να υπάρχουν δυσκολίες στην επικοινωνία, πράγμα συχνά χρονοβόρο.

Μια άλλη δυσκολία αφορά την ανάγκη αξιολόγησης των συλλεχθέντων αποδεικτικών στοιχείων με σχετικές εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, ιδίως όσον αφορά τα εγκλήματα περί τα απόβλητα και ειδικότερα εάν τα απόβλητα έχουν ήδη διατεθεί στο εσωτερικό ή έχουν αποσταλεί στο εξωτερικό. Εν προκειμένω, το πρόβλημα στη διενέργεια δειγματοληψίας στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, η οποία υπόκειται σε λιγότερο αυστηρούς κανόνες συγκριτικά με τη δειγματοληψία κατά τη διάρκεια έρευνας και σε ορισμένες περιπτώσεις δεν είναι πρόσφορη για την ποινική συνέχεια της υπόθεσης αποτελεί πηγή κοινού προβληματισμού (βλ. επίσης κεφάλαιο XII).

Άλλα εμπόδια στον εντοπισμό παράνομων μεταφορών αποβλήτων που επισημαίνουν τα κράτη μέλη είναι οι περιορισμένοι προϋπολογισμοί, δεδομένου ότι η αποθήκευση των κατασχεθέντων εμπορευμάτων μπορεί να συνεπάγεται πρόσθετο κόστος, το περιορισμένο ανθρώπινο δυναμικό και η πολυπλοκότητα των περιστάσεων που στοιχειοθετούν τα ποινικά αδικήματα.

Οι ροές ΑΗΗΕ και ΟΤΚΖ καθιστούν αναγκαίο να λαμβάνονται ειδικά μέτρα σε διάφορα στάδια της διαδικασίας διαχείρισης αποβλήτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας 2012/19/ΕΕ σχετικά με τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) και της οδηγίας 2000/53/ΕΚ για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους, αντίστοιχα.

Μολονότι σε ορισμένα κράτη μέλη τα ΑΗΗΕ και τα ΟΤΚΖ θεωρούνται πρωτεύουσες ροές αποβλήτων και υπόκεινται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες επιθεώρησης και αναλύσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν όχι μόνο ελέγχους εγγράφων, αλλά και υλικούς ελέγχους, τέτοια μέτρα δεν εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη.

Στο κεφάλαιο XVI παρατίθενται συγκεκριμένα πορίσματα για τα επικίνδυνα απόβλητα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ολοκληρωμένες και συντονισμένες δράσεις με τη συμμετοχή των διαφόρων αρχών επιβολής του νόμου και των διοικητικών φορέων, προκειμένου να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν περαιτέρω ένα αποτελεσματικό σύστημα για την αντιμετώπιση των παράνομων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τις διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων.*
- *Για τη βελτίωση των μέτρων επιβολής όσον αφορά τις παράνομες διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων, συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν επαρκή αριθμό εξειδικευμένων και επαρκώς καταρτισμένων επιθεωρητών, οι οποίοι θα διαθέτουν ενδεχομένως εξουσίες επιβολής ποινικών κυρώσεων, και τακτικών επιθεωρήσεων, μεταξύ άλλων με υλικούς ελέγχους των εμπορευματοκιβωτίων μεταφοράς αποβλήτων.*
- *Συνιστάται στα κράτη μέλη να αξιοποιούν πληροφορίες ασφαλείας, αξιολογήσεις κινδύνου, χρηματοπιστωτικές έρευνες και ειδικές τεχνικές έρευνας, εφόσον αυτό είναι ανάλογο με το σχετικό αδίκημα, καθώς και να δημιουργήσουν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων σχετικά με τη διασυνοριακή μεταφορά αποβλήτων, με σκοπό να ενισχύσουν περαιτέρω την ικανότητά τους να εντοπίζουν παράνομες μεταφορές αποβλήτων.*
- *Λαμβάνοντας υπόψη τους δονητικούς κινδύνους σε σχέση με τα ΑΗΗΕ και τα ΟΤΚΖ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να καταρτίσουν ένα συνολικό σχέδιο δράσης για ολόκληρο τον κύκλο αυτών των ροών αποβλήτων, από την παραγωγή έως την εξάλειψη, το οποίο θα προσδιορίζει και τις διάφορες υπηρεσίες που θα συμμετέχουν στις σχετικές δραστηριότητες επιβολής του νόμου.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να λάβουν μέτρα για να βελτιώσουν τη συνεργασία με τα κράτη προέλευσης, ιδίως τα τρίτα κράτη που πλήττονται άμεσα από την παράνομη διακίνηση αποβλήτων, με σκοπό να διευκολύνεται η επιστροφή και η ορθή διαχείριση των αποβλήτων στις χώρες αυτές.*

XVI- ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ Ή ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΚΥΡΙΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Δεδομένου ότι η παράνομη παραγωγή και ο παράνομος χειρισμός επικίνδυνων ουσιών μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο όχι μόνο στο περιβάλλον, αλλά και στη δημόσια υγεία, επιβάλλεται η ύπαρξη κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου και δομών για να ρυθμίζουν και να ελέγχουν τις σχετικές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της αξιολόγησης, για την προστασία του πληθυσμού και του περιβάλλοντος από τον κίνδυνο, είναι σημαντικό να γίνεται προσεκτικός χειρισμός των επικίνδυνων ουσιών και προϊόντων κατά την παραγωγή, αποθήκευση, μεταφορά, χρήση και διάθεση, και προς τούτο τα μέτρα που λαμβάνονται για την πρόληψη ή τον περιορισμό των ζημιών να βασίζονται σε αξιολόγηση κινδύνου για κάθε ουσία.

Μολονότι ποικίλλει η προσοχή που επιδεικνύουν τα κράτη μέλη στην παράνομη παραγωγή και τον χειρισμό επικίνδυνων ουσιών και υλικών, τα περισσότερα έχουν θεσπίσει σχετικό κανονιστικό και οργανωτικό πλαίσιο στον τομέα αυτόν — σε διαφορετικό βαθμό το καθένα — με ειδικές διατάξεις ποινικού δικαίου για τον ορισμό των σχετικών αδικημάτων και ποινών.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης τονίστηκε ότι είναι σημαντικό η σχετική νομοθεσία να είναι σαφώς σχεδιασμένη ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλες οι δραστηριότητες διεξάγονται βάσει αυστηρών κανονισμών, στους οποίους θα προσδιορίζονται οι ισχύοντες περιορισμοί όσον αφορά την παραγωγή, εισαγωγή, επεξεργασία, συλλογή κ.λπ. των επικίνδυνων ουσιών.

Παρότι στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχει ορισμός για το «επικίνδυνο υλικό» στην εθνική τους νομοθεσία, συνήθως στο διοικητικό δίκαιο, σε ορισμένα δεν ισχύει κάτι τέτοιο.

Εντούτοις, όπου υπάρχει αβεβαιότητα, ισχύει η σχετική νομοθεσία της ΕΕ στον τομέα αυτόν. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων (κανονισμός CLP), μια ουσία ή ένα μείγμα θεωρείται «επικίνδυνη(-ο)» εφόσον πληροί τα κριτήρια σχετικά με τους κινδύνους από φυσικούς παράγοντες, τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία ή τους κινδύνους για το περιβάλλον, οι οποίοι αναφέρονται στο παράρτημα I του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, και πρέπει να ταξινομείται σύμφωνα με τις αντίστοιχες τάξεις κινδύνου που προβλέπονται στο εν λόγω παράρτημα.

Δυνάμει του άρθρου 4 του κανονισμού CLP, οι παρασκευαστές, οι εισαγωγείς και οι μεταγενέστεροι χρήστες καλούνται να ταξινομήσουν τις ουσίες ή τα μείγματα σύμφωνα με τον τίτλο II του κανονισμού πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά.

Η παρασκευή, η διάθεση στην αγορά και η χρήση ορισμένων επικίνδυνων ουσιών, μειγμάτων και αντικειμένων απαγορεύονται ή/και περιορίζονται βάσει ειδικών όρων που προβλέπονται στο παράρτημα XVII του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (κανονισμός REACH).

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης, υπογραμμίστηκε ότι η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών — των διοικητικών υπηρεσιών, της αστυνομίας, των τελωνείων, της πολιτικής προστασίας, των πυροσβεστικών υπηρεσιών και του δικαστικού σώματος — θα πρέπει κατά προτίμηση να επισημοποιηθεί, βάσει τυποποιημένων επιχειρησιακών διαδικασιών, προκειμένου να διασφαλίζεται η κατάλληλη συντονισμένη αντιμετώπιση των απειλών που προέρχονται από χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά υλικά.

Ορισμένα κράτη μέλη σημείωσαν ότι είχαν αντιμετωπίσει έναν πολύ μικρό αριθμό υποθέσεων παράνομων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την παραγωγή και τον χειρισμό επικίνδυνων ουσιών, ή μόνον επουσιώδεις παραβάσεις λόγω μη συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία όσον αφορά τις άδειες, τις εγκρίσεις κ.λπ.

Το χαμηλό ποσοστό εντοπισμού όσον αφορά (ακόμη σοβαρότερες) παράνομες δραστηριότητες που συνδέονται με την παραγωγή ή τον χειρισμό επικίνδυνων υλικών εγείρει το ερώτημα κατά πόσον αυτό θα μπορούσε να οφείλεται στην έλλειψη γνώσεων και ευαισθητοποίησης για τις εν λόγω μορφές εγκλημάτων και/ή σε ανεπαρκείς δραστηριότητες παρακολούθησης και ελέγχου από τις αρχές επιβολής του νόμου, πράγμα το οποίο συνεπάγεται την ανάγκη να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για την ενίσχυση της πρόληψης και της καταπολέμησης των παράνομων δραστηριοτήτων στον εν λόγω τομέα.

Μολονότι ορισμένα κράτη μέλη δήλωσαν ότι δεν είχαν υποπέσει στην αντίληψή τους τυχόν εμπόδια στην επιτυχή διερεύνηση και δίωξη παράνομων δραστηριοτήτων που αφορούν την παραγωγή και τον χειρισμό επικίνδυνων ουσιών, άλλα κράτη μέλη επισήμαναν γενικά προβλήματα, όπως η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας, η έλλειψη εξειδίκευσης, οι δυσκολίες εντοπισμού κ.λπ.

Μία από τις κύριες προκλήσεις όσον αφορά τη διερεύνηση και τον εντοπισμό εγκληματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον χειρισμό επικίνδυνων υλικών φαίνεται ότι είναι η συλλογή επαρκών και αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων, η οποία απαιτεί επαρκή ερευνητικά μέτρα και εξειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις φυσικοχημικές εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα από τη λήψη των δειγμάτων και έπειτα.

Τα ίδια τα επικίνδυνα υλικά αποτελούν συχνά αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να συλλέγονται με δειγματοληψία και να αναλύονται από ορισθέντες εμπειρογνώμονες ή εγκληματολογικά εργαστήρια. Επίσης, τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να τίθενται υπό φύλαξη ή άλλως να κατάσχονται για ασφαλή και προστατευμένη αποθήκευση, πράγμα το οποίο συχνά συνεπάγεται σημαντικό κόστος (βλ. επίσης Κεφάλαιο XII).

Σύμφωνα με τα πορίσματα της αξιολόγησης και έχοντας υπόψη ότι ο χειρισμός επικίνδυνων υλικών συχνά συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα, είναι σημαντικό να αξιοποιούνται οι πληροφορίες ασφαλείας για να βελτιωθούν οι δυνατότητες εντοπισμού στον εν λόγω τομέα. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις δυνατότητες που προσφέρουν οι σύγχρονες τεχνολογίες με εργαλεία υψηλής τεχνολογίας και υπερσύγχρονο εξοπλισμό, τα οποία μπορούν να διευκολύνουν τον εντοπισμό, τη δειγματοληψία και την απολύμανση επικίνδυνων υλικών.

Δεδομένου ότι ο χειρισμός επικίνδυνων ουσιών απαιτεί υψηλό επίπεδο εμπειρογνωμοσύνης και ότι γενικά υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη εξειδίκευση, είναι απαραίτητο οι εθνικοί φορείς που ασχολούνται με τα θέματα αυτά να υποβάλλονται σε κατάλληλη και τακτική ειδική κατάρτιση για τα επικίνδυνα υλικά. Η κατάρτιση αυτή παρέχεται σε διαφορετικό βαθμό σε ορισμένα κράτη μέλη· σε ορισμένα είναι καλύτερα οργανωμένη και εκτεταμένη, ενώ σε άλλα θα πρέπει να αυξηθεί και να βελτιωθεί.

Η συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές άλλων κρατών μελών της ΕΕ και τρίτων χωρών σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες είναι σημαντική και για την ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τις τάσεις που συνδέονται με την παραγωγή και τον χειρισμό αυτών των ουσιών, καθώς και τη διάθεσή τους στην αγορά σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη δεν παρείχαν πληροφορίες ούτε ανέφεραν συγκεκριμένη εμπειρία συνεργασίας με άλλους ευρωπαϊκούς και διεθνείς εταίρους όσον αφορά τον χειρισμό επικίνδυνων υλικών. Άλλα κράτη μέλη ανέφεραν μορφές συνεργασίας — ιδίως ανταλλαγή πληροφοριών — με άλλες χώρες μέσω των σχετικών διαύλων όπως η Ευρώπη και η Ιντερπόλ. Μερικά κράτη μέλη αναφέρθηκαν στη χρήση άλλων διαύλων, όπως ο πίνακας εργαλείων διαδικτυακής πύλης για τις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου (PD-NEA), το βασισμένο στο διαδίκτυο σύστημα πληροφοριών και επικοινωνίας για την πανευρωπαϊκή εποπτεία της αγοράς (ICSMS) και η πύλη ασφάλειας RAPEX για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με επικίνδυνες ουσίες, σε περίπτωση σοβαρών κινδύνων.

Όσον αφορά τα απόβλητα, τα κριτήρια για την ταξινόμηση των αποβλήτων ως επικίνδυνων καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1357/2014 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2014. Εξαιτίας των επιπτώσεών τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν τα αδικήματα που σχετίζονται με επικίνδυνα απόβλητα, όπως αναφέρονται στα στοιχεία β) και ε) του άρθρου 3 της οδηγίας 2008/99/ΕΚ, της 19ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου.

Ο χειρισμός και η μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων θα πρέπει να παρακολουθούνται, καθόσον η ακατάλληλη διαχείριση των εν λόγω αποβλήτων μπορεί να προκαλέσει σοβαρή ρύπανση και να έχει καταστροφικές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία. Τούτο επιτυγχάνεται τόσο με την επιβολή υποχρεώσεων για τους παραγωγούς, τους κατόχους, τους φορείς συλλογής, τους μεταφορείς και τους φορείς διάθεσης επικίνδυνων αποβλήτων, ώστε να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές για τη διάθεση και τη μεταφορά επικίνδυνων αποβλήτων, όσο και με επιθεωρήσεις. Ωστόσο, στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχουν ειδικά συστήματα ή μέτρα για επιθεωρήσεις και έρευνες που στοχεύουν συγκεκριμένα στα επικίνδυνα απόβλητα.

Σε πολλά από τα κράτη μέλη της αξιολόγησης, ο αριθμός των ποινικών υποθέσεων που αφορούν επικίνδυνα απόβλητα ή επικίνδυνα υλικά είναι μικρός. Κοινοί τρόποι δράσης στην παράνομη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων είναι να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι τα επικίνδυνα απόβλητα δεν είναι επικίνδυνα, να ταξινομούνται τα ΑΗΗΕ ως προϊόντα, και να αποκρύπτονται επικίνδυνα απόβλητα σε μη επικίνδυνα απόβλητα.

Πολλά από τα αδικήματα που σχετίζονται με τα επικίνδυνα απόβλητα διαπράττονται μέσω εσφαλμένης ταξινόμησης, καθώς ορισμένες εταιρείες τείνουν να ταξινομούν εμπορεύματα ως μη επικίνδυνα εάν υπάρχει έστω και η παραμικρή ευκαιρία να εντοπιστούν. Ως εκ τούτου, μία από τις κύριες προκλήσεις για τις αρμόδιες αρχές είναι η ορθή τεκμηρίωση των αποβλήτων ως επικίνδυνων. Δεδομένου ότι η διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων είναι εξαιρετικά τεχνική και πολύπλοκη διαδικασία, τα σχετικά μέτρα θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επιθεωρήσεις και η σχετική δειγματοληψία διενεργούνται από ειδικευμένους τεχνικούς με ειδική εμπειρογνωμοσύνη στον εν λόγω τομέα.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

- *Προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα εντοπισμού και επιβολής του νόμου στην αντιμετώπιση της παράνομης παραγωγής και του παράνομου χειρισμού επικίνδυνων ουσιών, τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ενισχύσουν τις δραστηριότητες παρακολούθησης και τους σχετικούς ελέγχους, καθώς και να αξιοποιούν πληροφορίες ασφαλείας και αξιολογήσεις κινδύνου για τον εντοπισμό τάσεων και απειλών σε αυτόν τον τομέα.*
- *Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να επισημοποιήσουν τη διαθεσμική συνεργασία για την αντιμετώπιση των παράνομων δραστηριοτήτων που αφορούν την παραγωγή και τον χειρισμό επικίνδυνων ουσιών, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές είναι σε θέση να αντιδρούν στις απειλές που προέρχονται από χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά υλικά γρήγορα και συντονισμένα.*
- *Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να λάβουν κατάλληλα μέτρα για να αυξήσουν την εξειδίκευση των αρμόδιων αρχών που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της παράνομης παραγωγής και του παράνομου χειρισμού επικίνδυνων ουσιών, π.χ. αυξάνοντας τις ευκαιρίες κατάρτισης που προσφέρονται στους επαγγελματίες σε αυτόν τον σύνθετο και άκρως τεχνικό τομέα εγκληματικότητας.*